

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

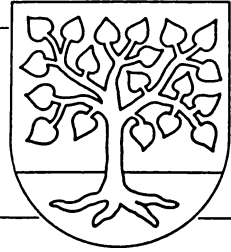
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTEN

FORUM FOR SLÆGTSHISTORIE

Nr. 7, - januar 1993

Indhold:

Redaktion, ekspedition, priser og aktiviteter	s. 2
SSF's weekend-kursus 1992	s. 3-6
SSF's bestyrelse, tilsluttede foreninger mv.	s. 7
Programmer	s. 7-24
F.04 Hjørring	s. 7-8
F.07 Odense	s. 9-10
F.10 Trekantområdet	s. 10
F.11 Vestsjælland	s. 11
F.12 Viborg	s. 12-13
F.13 Århus	s. 14
F.15 Aalborgegnen	s. 15-17
F.16 Holstebro	s. 18
F.19 Bølling-Nr. Horne Hrd.	s. 18-19
F.20 Haderslev	s. 19-20
F.22 Korsør	s. 20-21
F.24 Roskilde	s. 21-22
F.25 Sydsjælland	s. 22-23
F.27 Østsjælland	s. 23-24
Øvrige progr. (Herning, Kolding, Randers og Storkøbenhavn)	s. 24-25
Aner på Færøerne! - Af Heini Madsen	s. 25-29
Slægten Winther på Færøerne. - Af Anton Blaabjerg	s. 29-31
Slægtsforskning i Sverige - med særligt henblik på Skåne-landene	
Af Tor Flensmarck/Evy Holmberg	s. 32-36
Årbøgerne. - Af Birgit Øskov	s. 37-38
"Nabo-foreninger". - Af Birgit Øskov	s. 38-41
Slægtsforskere: Lad os hige og søge i bøgerne!	s. 41
Dansk idrætsjubelæumsskrifter - en bibliografi	s. 42
Trabjerg-slægten. - Af Ole Bech Knudsen	s. 42-43
Nyt fra arkiv-verdenen. Den ny arkivlov	s. 44

SLÆGTEN (ISSN 0905-7064) udgives af S sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger (SSF), p.t. 1. januar og 1. juli. - Redaktion og ekspedition: Anton Blaabjerg og Birgit Øskov. - Stof fra bladet må benyttes med kildeangivelse, hele artikler eller større dele deraf dog kun efter tilladelse.

Redaktion, ekspedition og betaling

Anton Blaabjerg, ansvarshavende redaktør, Fredensgade 38, 8800 Viborg, tlf. 86 61 04 36, modtager henholdsvis senest 15. maj og 15. november foreningernes programmer og artikler.

Birgit Øskov, ekspedition, Vesterbrogade 6, 3.th-15, 9400 Nørresundby, tlf. 98 17 63 76, modtager ligeledes senest henholdsvis 15. maj og 15. november besked om foreningernes abonnementsmåde for det kommende nummer. Hvis SLÆGTEN ønskes i samlet forsendelse, gives besked om antallet, - hvis SLÆGTEN ønskes tilsendt hver enkelt medlem, indsendes de ønskede kuverter (selvklæbende, A5 med endelukning, frankerede med 4,75 kr., adresserede, B-mærkede og afsenderstemplede).

Peter Kudsk, SLÆGTEN's kasserer, Søvej 7 B, 8800 Viborg, tlf. 86 60 08 11, modtager - ligeledes senest henholdsvis 15. maj og 15. november - de abonnere foreningernes betaling, nemlig p.t. 4,50 kr. pr. nummer + 30 kr. i porto for samlet forsendelse på SLÆGTEN's girokonto 0 94 55 87. - Private abonnenters betaling opkræves een gang årligt (vedlagt januar-nummeret) og skal betales senest 1. februar; - efterfølgende opkrævning vil være pålagt ekstragebyr på 10 kr.

Priser

for SLÆGTEN er fra nr. 7 flg.:

- Ved samlet abonnement for foreninger under SSF 4,50 kr. pr. nr. + forsendelse.
- Privat årsabonnement (2 numre, incl. forsendelse) 50 kr.
- Løssalg af nyeste nr. 25 kr. plus forsendelse. - Ikke udsolgte ældre numre kan købes for 10 kr. pr. stk. plus forsendelse.

Særtryk af SLÆGTEN nr. 1, lægdsrulle-forkortelserne tilføjet tilgangslisternes årlige bogstavkoder, 8 s., for kun 5 kr.

SLÆGTSFORSKNING - DIN DANMARKSHISTORIE, grundlæggende oplysninger om slægtsforskning, 8 s. for kun 2,50 kr.

Pjecerne (prisen er eksklusiv porto) anbefales både til undervisning og foreningsarbejde, f.eks. ved medlemstilgang.

Aktiviteter

Lørdag 17. april

SSF's årsmøde på Hotel Landsoldaten, Fredericia. - Særskilt indkaldelse til foreningerne.

Lørdag den 1. maj

Sidste frist for indsendelse af indlæg til HVEM FORSKER HVAD 1993, - til Helle Villesen, Christian Xs Vej 27, 8260 Viby J.

Torsdag 1. juli

Udsendelse af SLÆGTEN nr. 8.

Slægtshistorisk weekendkursus 1992

Sammenslutningen gennemførte 9.-11. oktober med ca. 90 deltagere sit 11. weekendkursus på Båring Højskole. Det er med beklagelse, at SSF har måttet acceptere, at forstanderskifte på højskolen finder sted til nytår og vil medføre en sådan ændring af skolens kursusgang, at dette års kursus blev det sidste på stedet. Under forstander Georg Bendix' lederskab har højskolen været en positiv partner i et forbilledligt og hyggeligt samarbejde om rækken af slægtshistoriske weekendkurser, der naturligt også ud over slægtsforskernes kreds ganske enkelt er blevet kendt som 'Båringkurserne'.

Heldigvis har det vist sig muligt at træffe aftale med en anden af højskolerne i denne centrale del af landet, så flytningen geografisk set bliver overkommelig. SSF vil i 1993 gennemføre sit slægtshistoriske weekendkursus 22.-24. oktober på Snoghøj Folkehøjskole, og falder det heldigt ud - hvad vi absolut forventer - vil 'Båringkurserne' fremtidigt finde sted i Snoghøj.

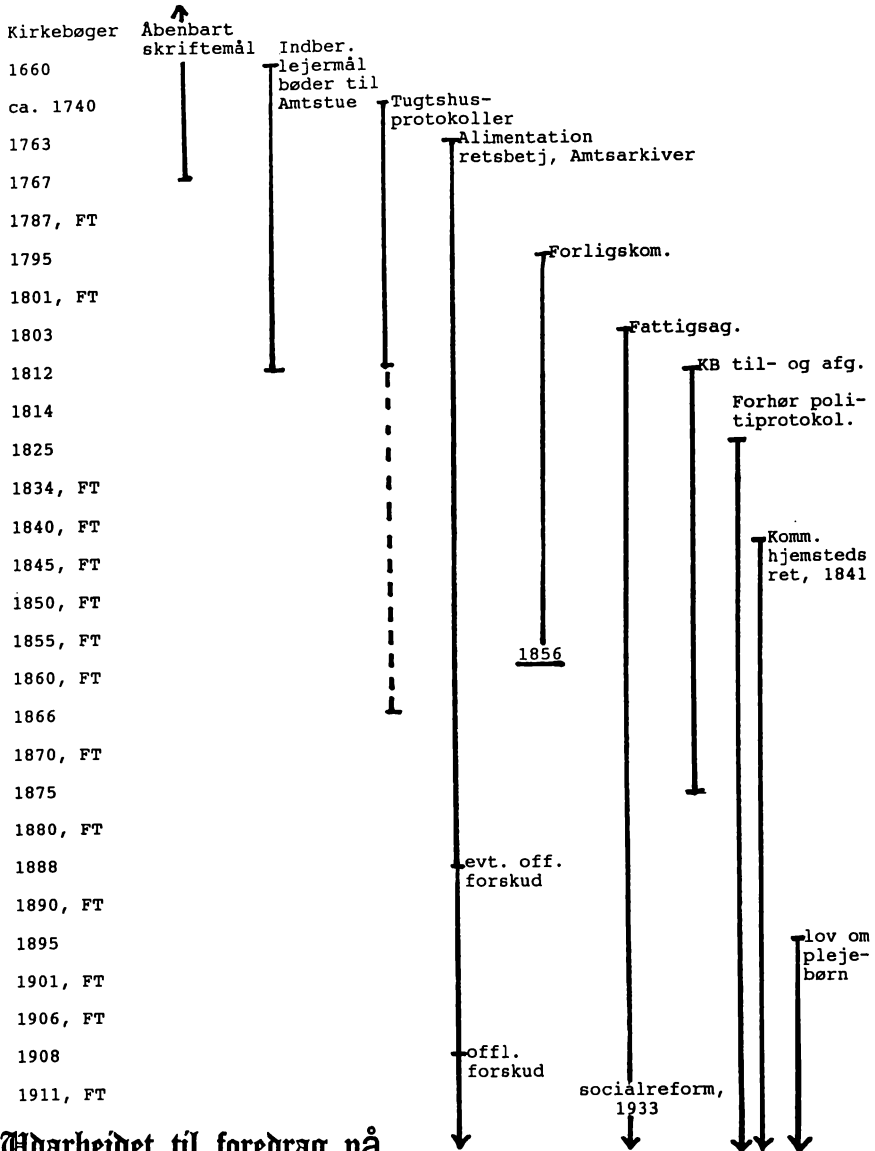
Tilbage til kursus 1992: Temaet var SAMFUNDETS LAVESTE KLASSER, kurstillrettelægger var som tidligere Jytte Skaaning, og under hendes ledelse oplevede deltagerne 7 foredrag, der dækkede væsentlige dele af det omfattende tema. Nedenfor oplyses foredragsholderens navne, deres emner og en del af de tilknyttede kilder eller litteratur.

1. Museumsleder Søren Manøe, Ølgod Museum: FATTIGDOM OG FATTIGFORSØRGELSE

- Ingeborg Christmas-Møller: På fattighuset. Greve Hospital og andre fattighuse på landet i 1700- og 1800-tallet. 1978. Litteraturliste: side 162-166.
- Henrik M. Jansen og Otto Jonassen: Fattiggården. Træk af fattigforsorgens historie i Svendborg. Skrifter fra Svendborg og Omegns Museum, bind 1, 1976.
- Jes Astrup: Landsbydreng og svend på valsen. Barndoms- og ungdomsbil- leder. 1986.
- Peter Riismøller: Sultegrænsen. 2. udg. 1985.
- Jens Engberg: Dansk guldalder eller Oprøret i tugt-, rasp- og forbedringshu- set i 1817. 1976.
- Bente Dahl Hansen: Betler eller almisselem. Studier i offentlig fattigforsorg i Sjællands stifts landsogne 1708-1802. 1984.
- Leif Ingvorsen: Fattige og udstødte i Danmark 1500-1900. 1984.
- O. Villumsen Krog: Fra tiggerstav til samfundspligt. 1972.
- Torsten Ussing: På fattiggården. 1985.
- Knud Vilby og Kjeld Sørensen: Fattig i Danmark. En beretning om 50 års forsorg og fattigdom i Danmark. 1978.
- Kaare Danielsen ... et al: Tiggerspillet omkring Odense Tugthus. 1983.
- Gustav Bang: Kirkebogsstudier. Bidrag til dansk Befolkningsstatistik og Kul- turhistorie i det 17. Aarhundrede. 1976.

2. Cand. mag. Maria Rytter, Odense: OM FATTIGE I DANMARK
  - Maria Rytter: Bofaste og vandrende fattige i landsognene på Fyn 1732-1771. (Speciale), Odense Universitet. 1980.
  - Samme: Uden sang og klang. I: Bedemændenes Landsforenings Jubilæumsskrift 4. sept. 1982, p. 33-38.
  - Samme: Fattigprotokollerne fra perioden 1708 til 1803. I: Brug Sognekommunearkiverne!, Arkivserien nr. 21. 1983, p. 64-78.
  - Samme: Fattig i Danmark, I, II og III. 1990. - Tre videofilm på hver 17 min., I om Odense Tugt- og Manufakturhus 1752-1949, II Viebæltegård eller Svendborg Fattiggård 1872-1974 og III Fattiggårdene på landet (Nørrelyndelse Fattiggård og Fælleshåb ved Middelfart) 1860-1937. Køb eller leje hos Wessing Film & TV, Absalonsgade 13, 5000 Odense C, tlf. 66 17 77 17.

3. Cand. mag. Maria Rytter, Odense: "TVANGEN", ODENSE TUGT- OG ARBEJDSANSTALT 1752-1949 OG DENS MEST "PROMINENTE" FANGE, H.P. CARLSEN (1855-1950)
  - Maria Rytter: "Tvungen i Odense", kronik i Fyns Stifttidende 9.10.1992.
  - Samme og Niels M. Jensen: en artikel om maleren H.P. Carlsen og hans 58 år som indsat på Odense Tugthus (Tvangsarbejdsanstalt) i det kommende nummer af Fynske Minder, dec. 1992.
  - Johan Hvidtfeldt: Viborg Tugthus i 1700-årene. I: Jyske Samlinger, Ny rk., bd. 1, p. 1-58. Århus 1968.
  - Harald Jørgensen: Studier i det offentlige fattigvæsens historiske udvikling i Danmark i det 19. århundrede. København 1940 (1975).
  - Svend Larsen: Et dobbelt nyttigt hus (Odense Tugthus). I: Fynske Minder, bd. IV, 1960-62, p. 257-272.

4. Forfatteren Anders Enevig, Odense: DANSKE REJSENDE OG CIRKUS-SLÆGTEN HINNÉ
  - Anders Enevig: Sigøjnere i Danmark. 1969.
  - Samme: Cirkus i Danmark. Bind 1-3, 1981-1982.
  - Samme: Klunsere og kræmmere. Cop. 1985.
  - Samme: Prinser og vagabonder. Cop. 1985.

5. Forfatteren Jørgen Lindgreen, Odense: EN BANDELEDER OG HANS SLÆGT. DEN FYNSKE RØVERHØVDING JENS HENRIK BOYE, VEST-FYN, I MIDTEN AF DET 19. ÅRHUNDREDE
  - Jørgen Lindgreen: Boye banden. 1990.

6. Landsarkivar, cand. mag. Hans H. Worsøe: DEN UGIFTE MODER OG HENDES PLACERING I SAMFUNDET
  - Troels Lund: Dagligt Liv i Norden i det sekstende Aarhundrede. Bind XII: Ægteskab og Sædelighed.

Arkivmateriale om ugifte mødre:

Udarbejdet til foredrag på

Baaring-højskole, 1992 af arkivar Hans Worsøe.

- Dansk socialhistorie, bind 3 og 4:
  - E.Ladewig Petersen: Fra standssamfund til rangssamfund 1500-1700. 1980.
  - Hans Chr. Johansen: En samfundsorganisation i opbrud 1700-1970. 1979.
  - Georg Hansen: Samfundet og sædeligheden, i: Axel Steensberg: Dagligliv i Danmark 1720-1790. 1971.
  - Samme: Kvinde og mand, i: Axel Steensberg: Dagligliv i Danmark i det nitte og tyvende århundrede, bind 1. 1963.
  - Samme: Sædelighedsforhold blandt landbefolkningen i Danmark i det 18. århundrede. 1957.
  - Karen Hjorth: Fosterdrab, moral og straf, i: Søg - og I skal finde. Veje til kvinders historie i arkiver og samlinger. 1991.
  - Beth Grothe Nielsen: Lefærdige qvindfolk. Om Gisle Nielsdatter og andre barnemordersker. 1982.
  - Thomas Dinesen: Anne Margrethe. Dage og nætter i Oldemors liv. 1976.
  - Harald Jørgensen: En kongelig familiehistorie. Frederik VI og Frederikke Dannemand, i: Personalhistorisk Tidsskrift 1982:2.
  - Hvad som plantes af horeri, det skal ikke dybt rodfæstes. En fattigmands-skæbne fra slutningen af 1600-tallet, i: Siden Saxo, nr. 2, 4. årg. 1987.
  - Hans H. Worsøe: Nogle betragtninger om børn født uden for ægteskab. Deres vilkår og mulighederne for at følge dem og deres forældre, i: Personalhistorisk Tidsskrift 1979.
  - Samme: Vonsild kirkebog 1659-1708. Uddrag omfattende fødsler, vielser, dødsfald og levnedsskildringer. 1982.
  - Ole Højrup: Levnedsløb i Sørbymagle og Kirkerup kirkebøger 1646-1731. Bind 1-2, 1963-1968 (repro 1982).
7. Tekniker og slægtsforsker Ole H. Jensen, Nordborg: NATMANDSFOLK OG RAKKERE I VENDSYSSEL. NOGLE AF MINE FORFÆDRE OG DERES BESTILLING SOM NATMÆND
- F. Dyrland: Tater og Natmandsfolk i Danmark. Betragtede med Hensyn til Samfundsforholdene i det hele. 1872 (repro 1974).
  - H.P. Hansen: Natmandsfolk og Kæltringer. Bind 1-2, 1921-1922.
  - Anton Gaardboe: De sidste Natmandsfolk i Vendsyssel. Ny udg. 1968.
  - Hugo Matthiessen: Bøddel og Galgefugl. 1910.

I.M.

Sammenslutningens bestyrelse:

Ingvar Musaeus, fmd., Skovstien 22, Birgittelyst, 8800 Viborg,
tlf. 86 63 83 39.

Jette Carlsen, næstfmd., Hedevangen 81, 8800 Viborg, tlf. 86 67 25 60.

Jørgen Østergaard, sekr., Rugvangen 41, 7400 Herning, tlf. 97 12 33 28.

Bent Askjær, kass., Hybenvangen 26, 6000 Kolding, tlf. 75 52 92 80.

Jytte Skaaning, Vinkældervej 6 A, 5000 Odense C, tlf. 66 14 88 77.

Mikael Horn, Enghavevej 23, 4540 Fårevejle, tlf. 53 45 54 10.

Birgit Flemming Larsen, Klostermarken 13, 9000 Aalborg, tlf. 98 16 11 35.

SSF omfatter nu 25 regionale foreninger. De er her opført i den rækkefølge, hvori de er tilmeldt SSF, for samtidige desuden alfabetisk ordnet; de tilføjede foreningsnumre (F.nr.) er således faste fra gang til gang. - Foreningerne er flg.:

F.01 Bording, F.02 Grindsted, F.03 Herning, F.04 Hjørring (A), F.06 Morsø, F.07 Odense (A), F.08 Randers, F.09 København (BC), F.10 Trekantområdet (A), F.11 Vestsjælland (AC), F.12 Viborg (AB), F.13 Århus (AB), F.14 Sønderjylland (B), F.15 Aalborgegnen (AB), F.16 Holstebro (A), F.18 Sæby, F.19 Bølling-Nr. Horne Hrd. (AB), F.20 Haderslev (A), F.21 Esbjerg, F.22 Korsør (AB), F.23 Frederikshavn, F.24 Roskilde (A), F.25 Sydsjælland (A), F.26 Koldinghus (C) og F.27 Østsjælland (AC). - Mærkningerne i parentes betyder: A abonnerer på SLÆGTEN, B abonnerer på HVEM FORSKER HVAD, C udgiver eget medlemsblad.

Hertil kommer den landsdækkende forening F.28 Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie, hvis altoverskyggende aktivitet er udgivelsen af PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT.

Programmer

- for de på SLÆGTEN abonnerende 14 regionale foreninger. - De med (FU) mærkede foredrag afholdes i samarbejde med Folkeuniversitetet.

Slægtshistorisk Forening for Hjørring og Omegn

Tirsdag 12. januar

Generalforsamling. Dagsorden vedlagt.

Under overskriften "Mord på åben gade" fortæller bestyrelsesmedlem Per Gade Mortensen efter generalforsamlingen om et dramatisk "ane-tab".

Tirsdag 9. februar

Samarbejdsaften. - Vi bytter aner og hjælper hinanden med forsknings- og skriftlæsningsproblemer. Husk at medbringe slægtstavler mv.

Tirsdag 9. marts (FU)

Claus Bjerring, journalist: Det sukkenes sted, som hed fattiggården.

På baggrund af artikler og radioforedrag fortælles om fattiggårdene i perioden 1860-1890, bl.a. belyst med et eksempel fra Vendsyssel.

Tirsdag 23. marts

Besøg på Egnsmindesamlingen for Jerslev og Omegn.

Lokalarkivet for Jerslev og Hellum sogne ligger i det gamle posthus, Boulevarden 15 i Jerslev. Fra den nordlige indfaldsvej, Palægade, drejes til højre ved Brugsen ad Boulevarden.

Tirsdag 13. april (FU)

Torben Nielsson, arkæolog, Vendsyssel Historiske Museum: Vikingernes Vendsyssel, - stormænd, bønder og handelsfolk.

Lørdag 15. maj

Sommerudflugt til De historiske Arkiver for Aalborg Kommune.

Arkivet har til huse i det gamle landsbibliotek, Peder Barkes Gade 5, tæt ved Vor Frue Kirke. Parkeringsmulighed på Frederikstovr lige syd for. Foruden originalt materiale vedrørende Aalborg har arkivet en betydelig kopi-samling - eksempelvis kirkebøger fra de gamle Hjørring, Aalborg, Thisted, Viborg og Randers amter.

Tid og sted

De alm. møder afholdes i Rådhuskælderen kl. 19.30 - arkivbesøget i Jerslev samme tid og udflugten til Aalborg-arkivet kl. 14. Kørelighed til arkiverne kan arrangeres via Asger Bruun, tlf. 98 91 19 84. Husk kaffe og brød til møderne. I Aalborg kan kaffen også købes i kantinen.

Foredragsrække om Hjørring bys historie

I anledning af 750-året for Hjørrings første kendte købstadsrettigheder planlægger Folkeuniversitetet at afholde en række byhistoriske foredrag. - En folder herom forventes at foreligge ved generalforsamlingen 12. januar.

Bestyrelsen

Per Maack Andersen, fmd., Christiansgade 24 A, 9800 Hjørring, tlf. 98 92 70 75.

Asger Bruun, sekr., Pileurtvej 1, 9800 Hjørring, tlf. 98 91 19 84.

Hjørdis Kryschanoffsky, kass., Teglværksvej 60, Bjergby, 9800 Hjørring, tlf. 98 97 11 87.

Bjarne Simonsen, Kirkensgårdsvej 1, Skallerup, 9800 Hjørring, tlf. 98 96 81 43.

Per Gade Mortensen, Løkkenvej 347, Gjurup, 9800 Hjørring, tlf. 98 90 13 47.

Slægtshistorisk Forening Odense

Onsdag 27. januar

Generalforsamling.

En gruppe kursister fra kursus i gotisk skriftlæsning: "Conferentsraad Wegener den brave". Mosaik omkring præstesønnen fra Gudbjerg ud fra læste breve.

Onsdag 24. februar

Karen Margrethe Christophersen, lokalhistoriker, Kavslunde: Vider og vedtægter i en vestfynsk landsby. Lysbilledforedrag.

Onsdag 31. marts

Ellen Christensen-Dalsgaard, museumsinspektør, Vestfyns Hjemstavnsgård, Gummerup: Bondens indbo ud fra skifter. Lysbilledforedrag.

Onsdag 28. april

Annette Tonn-Petersen, museumsinspektør, Grindsted: Den salige mands/kones liv- og gangklæder.

Lørdag 22. maj

Udflugt til Den fynske Landsby.

Museumsinspektør Jørgen Gantzhorn tager os med på en rundvisning i udvalgte bygninger samt foreviser husdyr. Vi mødes kl. 14 ved hovedindgangen. Entre 15 kr. Kaffe/the mv. kan medbringes.

Tid og sted

Møderne (undtagen udflugten til Den fynske Landsby) afholdes kl. 19.15 på VUC (Jernbanegades Skole), Jernbanegade 20, 5000 Odense C.

Kontingent

75 kr. om året.

Bestyrelsen

Jytte Skaaning, fmd., Vinkældervej 6 A, 5000 Odense C, tlf. 66 14 88 77.

Finn Grandt-Nielsen, næstfmd., Stavrevej 27, Måle, 5300 Kerteminde, tlf. 65 34 24 30.

Solveig Stroyer, sekr., Johannevej 21, 5000 Odense C, tlf. 66 14 95 01.
Børge Jørgensen, kass., Hjallesøvej 167, 5230 Odense M, tlf. 66 14 78 98.
Sonja Hjelms Pedersen, Toppen 10, 5270 Odense N, tlf. 66 18 07 04.

Trekantområdets Slægtshistoriske Forening

Mandag 11. januar

Harry Sørensen, præst, Kolding: Fra Christian IV til Dronning Margrethe II.

Mandag 8. februar (FU)

Bent Jørgensen, lektor, dr. phil., København: Bondebefolkningens omverdensorientering i ældre tid.

Mandag 8. marts

Generalforsamling og derefter præsentation af Slægtshistorisk Center Fredericia.

Mandag 19. april (FU)

Bo Johansen, cand. phil., København: Ejendoms historie og matrikelnumre.

Mandag 10. maj (FU)

Morten Hahn-Pedersen, museumsdirektør, Esbjerg: Den sydfynske søfarts historie.

Tid og sted

Kl. 19.30 på Depotgården, Lollandsgade 2-4, 7000 Fredericia.

Kontingent

Årligt pr. medlem 100 kr., par 150 kr., gæstebillet 25 kr.

Bestyrelsen

Bent Askjær, fmd., Hybenvænget 26, 6000 Kolding, tlf. 75 52 92 80.

Gudmund Bornemann Madsen, næstfmd., Dronningensgade 33, 7000 Fredericia, tlf. 75 92 73 04.

Birgit Lassen, kass., Fruetoften 4, Brøndsted, 7000 Fredericia, tlf. 75 86 67 15.

Knud B. Andersen, sekr., Hestehaven 21, 7000 Fredericia, tlf. 75 92 43 38.

Bente Rasmussen, bibl., Langagervej 5, 5500 Middelfart, tlf. 64 40 31 36.

Kay Adelfred, Koldingvej 21, 7100 Vejle, tlf. 75 83 21 78.

Slægtshistorisk Forening for Vestsjælland

Mandag 18. januar

Klarskov Nielsen: To-tårnede kirker, specielt Tveje-Merløse. - Kl. 19.00 på Holbæk Bibliotek.

Tirsdag 26. januar

Helge Christiansen: Om Stillinge-Hejninge. - Kl. 19.00 på Slagelse Centralbibliotek.

Lørdag 27. februar

Generalforsamling kl.14.00 på Bromølle Kro. - Bagefter er der bogauktion.

Tirsdag 30. marts

Kristian Møbius, Politihistorisk Selskab: Politiet under Besættelsen. - Kl.19.00 på Slagelse Centralbibliotek.

April - Intet møde.

Lørdag 8. maj

Vi genoptager traditionen med en sommerudflugt; denne gang til Frilandsmuseet, hvor vi mødes ved indgangen kl. 11.00.

Kontingent

Årligt pr. medlem 100 kr., pensionister 70 kr., par 150 kr. og pensionistpar 110 kr.

Bestyrelsen

Elisabeth Larsen, fmd., Byvænget 25, 4573 Højby Sj., tlf. 59 30 20 42.

Mikael Horn, kass., Enghavevej 23, 4540 Fårevejle, tlf. 53 45 54 10.

Ole Pedersen, sekr., Slotsgade 8 B, 4200 Slagelse, tlf. 53 53 30 25.

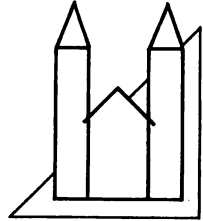
Lars Rynord, Vermundsvej 17, 4200 Slagelse, tlf. 53 53 50 98.

Oscar Udsholt, Elmkær 46, 4534 Hørve, tlf. 53 45 63 32.

SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR VIBORG OG OMEGN

Torsdag 4. februar

Generalforsamling kl. 19.00 på landsarkivet, - dagsorden efter vedtægterne.

Bemærk tid og sted er læsesalen på landsarkivet, hvor yderdøren som sædvanligt låses kl. 19.00! - Efter generalforsamlingen afvikles fra kl. 19.30 samarbejdsaften på arkivet. Arkivalier kan dels forudbestilles hos formanden og dels rekvireres aftenen igennem.

Torsdag 18. februar (FU)

Tommy P. Christensen, cand. mag., København: Hvad siger loven, - og hvor finder vi det?

Love og anordninger, forordninger og åbne breve, rescripter, plakater og bekendtgørelser. - Fra tid til anden støder vi alle på de mange love og regler i ældre tid. Men hvori består evt. forskelle, og hvordan skaffer vi os et overblik? Aftenens foredrag vil opridsede hovedlinjerne i kundgørelsen af dansk lovstof fra Landskabslovene og frem til retsreformen 1919 samt præsentere de hjælpemidler og håndbøger, der kan benyttes i den historiske forskning.

Torsdag 4. marts (FU)

Jørgen B. Dalggaard, dr. med., prof., Århus: Barnemord - en drastisk "børnebegrænsningsmetode" - gennem tiderne.

Forbrydelsen blev tidligere straffet hårdt, den nugældende straffelov siger herom: Dræber en mor sit barn under eller straks efter fødslen, og det må formodes, at hun har handlet i nød, af frygt for vanære eller under påvirkning af en ved fødslen fremkaldt svækkelse, forvirring eller rådvildhed, straffes hun med fængsel i indtil 4 år.

Torsdag 1. april (FU)

Knud Prange, mag. art., universitetslektor, København: Jord og slægt - især om selvejerbønder.

Vi har ganske gode muligheder for at finde selvejere blandt vore forfædre, hvis vi ved, hvilke kilder vi skal bruge, - og hvad vi skal se efter i kilderne. Foredraget giver eksempler på, hvordan vi kan arbejde os ganske langt tilbage i tiden.

Lørdag 1. maj

Udflugt til Staarupgaard nord for Højslev Stationsby ved Skive og gårdens sognekirke i Højslev Kirkeby.

Vi mødes kl. 13.30 på Staarupgaard, og eftermiddagen afsluttes i sognekirken med bl.a. ligstenen over Staarupgaards bygherre, Bjørn Kaas, død 1581.

Tid og sted

Ordinære møder kl. 19.30 på Viborg Centralbibliotek, studiekredslokale 4. - Sammen med Historisk Samfund for Viborg Amt dækker foreningen 1. og 3. torsdag i månederne september-april (undtagen januar) med møder af historisk art, fortrinsvis på biblioteket.

Historisk Samfund for Viborg Amt

Torsdag 18. marts kl.19.30 på Viborg Centralbibliotek fortæller forstkandidat Erik Oksbjerg om de danske skove omkr. år 1700 med særligt henblik på Viborg-egnen. - Torsdag 15. april kl. 20.00 på Viborgseminariet (Reberbanen) fortæller arkivar Birgit Løgstrup om 200 års jordbrug i Viborg kommune.

Slægtshistorisk forenings skab

i lokalet på biblioteket åbnes kl.18.30 og indeholder foreningens bøger, arkivregistraturer - bl.a. kataloger over de kirkebøger, der kan købes på mikrokort på landsarkivet samt ældre numre af både HVEM FORSKER HVAD og SLÆGTEN.

Kontingent

95 kr. dækkende foredrag, SLÆGTEN og HVEM FORSKER HVAD.

Bestyrelsen

Anton Blaabjerg, fmd., Fredensgade 38, 8800 Viborg, tlf. 86 61 04 36.
Lilian Kristensen, kass., Mågevej 2, Mønsted, 8800 Viborg, tlf. 86 64 63 73.
Mona Finderup, sekr., N. Bødkersvej 6, Hvornum, 9500 Hobro, 98 54 70 15.
Hans Viuf-Sørensen, Søvnæget 2, 8800 Viborg, tlf. 86 61 30 94.
Magne Juhl, Rævehøjen 2, 8800 Viborg, tlf. 86 67 13 15.

Registre - nyttige registre - registre - nyttige registre

Flere bøger er ikke forsynet med komplette navneregistre, og det er et tidkrævende arbejde at læse hele bogen for at finde den eller de personer, man er interesseret i.

Dette har åbenbart irriteret Kaj Christensen, Primulavej 15, 7200 Grindsted, tlf. 75 32 04 69, for han har nu i et par år arbejdet med at lave ordentlige registre til allerede trykte bøger. - Og han har flere projekter under arbejde. - For 15-25 kr. kan man allerede nu købe registre til lokalhistorierne for følgende sogne: Ovtrup i Vester Horne herred, Lunde i V. Horne herred, Henne, Nr. Nebel og Lydum.

Under forberedelse er en beriget udgave - et såkaldt super-jævnførelsesregister - af Ovtrup sogns kirkebog 1799-1891.

Slægtshistorisk Forening Århus

Mandag 11. januar

Generalforsamling - dagsorden i separat program. Derefter: "Medlemmer har ordet."

Mandag 8. februar (FU)

Hans Worsøe, landsarkivar, Aabenraa: Den ugifte moder og hendes placering i samfundet.

Der findes ingen samlet fremstilling af de ugifte mødres sociale forhold. Oplysningerne må stykkes sammen fra større samleværker, fra skildringer af enkeltpersoners liv og fra arkivalierne. Til sammen tegner disse et billede, der varierer stærkt fra person til person, men som alligevel viser fælles træk. I foredraget søges disse trukket frem via eksempler bl.a. fra forskellige slægtshistoriske arbejder og fra kirkebøgerne.

Mandag 8. marts (FU)

Thomas Bloch Ravn, museumsinspektør, Struer Museum: For åben lade.

Håndværk og lav fra middelalderen til i dag. Lavenes opbygning og opgaver, internationalt netværk, zünftig kultur. Hvad findes i lavenes arkiver? - Lav i Århus.

Mandag 19. april (FU)

Thomas Bloch Ravn: En anderledes virkelighedsopfattelse!

Holdninger til arbejde, økonomi og fællesskab blandt håndværkere og andet godtfolk fra ca. 1500 til i dag.

Tid og sted

19.30 i selskabslokalerne på hotel "Ansgar", Banegårdsplads 14, 8000 Århus C. - Alle er velkomne. - Rygning frabedes før kaffen.

Kontingent

120 kr. omfattende foredragene, HVEM FORSKER HVAD og SLÆGTEN.

Bestyrelsen

Tove Glud Rasmussen, fmd., Nøddevej 2, 8260 Viby J, tlf. 86 14 43 11.

Jette Carlsen, næstfmd., Hedevænget 81, 8800 Viborg, tlf. 86 67 25 60.

Jørn Eriksen, kass., Skovdalsvej 14, 8260 Viby J, tlf. 86 14 43 15.

Ole Knudsen, sekr., Laurbærvænget 26, 8310 Tranbjerg, tlf. 86 29 33 50.

Franz Horvath, Stjerneparken 29, 8382 Hinnerup, tlf. 86 91 15 79.

Mandag 4. januar (FU)

Erik Lau Jørgensen, forfatter, Nykøbing Mors: Kirsten Pedersdatter - slægtsforskning med litterært udgangspunkt!

Forfatteren til bogen "Kirsten Pedersdatter - en dokumentarisk roman om en almuekvinde", der udkom på forlaget "Hovedland", 1991. Fæstebondekonen Kirsten Pedersdatter levede i Farum 1670-1747. Ud fra kirkebøger og skifteretsprotokoller skildres en stærk kvindes kamp for at bevare gården på slægtens hænder.

Erik Lau Jørgensen har desuden skrevet bogen "På lykke og fromme: ordblind journalist og præst uden uddannelse".

Mandag 18. januar

Besøg i Lokalsamlingen i Medborgerhuset.

Lokalsamlingen indeholder et righoldigt materiale til gavn for slægtsforskere med aner i området: Slægtsbøger, lokalbiografier, avisudklip og endvidere som noget nyt Haaning Andersens "Dansk Anearkiv". Samlingens personale vil fortælle om materialet, og der vil blive lejlighed til at studere selv. Derudover vil der være mulighed for at få en vejledning i at bruge de nye computere i udlånet for derved at søge efter velegnet litteratur.

Aftenen starter kl. 19.00 i Lokalsamlingen under læsesalen - forsøg at nå ind, inden biblioteket lukker! - og forventes sluttet ved 22-tiden.

Mandag 1. februar

Medlemsmøde.

Tag venligst materiale med, således at andre kan se, hvad I arbejder med. Et af medlemmerne holder "10 minutter", hvor vi andre bliver delagtiggjort i oplevelser fra slægtsforskningen.

Mandag 1. marts (FU)

Ole Jensen, slægtsforsker, Nordborg: Natmandsfolk og rakkere i Vendsyssel.

Nogle af mine forfædre og deres bestilling som natmænd. - Litteraturlisten til foredraget findes under omtalen af "Slægtshistorisk weekendkursus 1992" her i bladet.

Mandag 15. marts

Aftentur til Landsarkivet i Viborg.

Bus afgår kl. 17.45 præcis fra Aalborghallens parkeringsplads, Vesterbro 14. Læsesalen er åben for medlemmer i tiden kl. 19.00-22.00. Pris pr. person 50 kr., der betales i bussen - evt. selvkørere betaler i Viborg. Prisen dækker betaling af arkiv-personale, bussen betales af foreningen.

Tilmelding og aflevering af bestillingssedler til Jane Møller Larsen senest 8. marts. Der må højst afleveres 3 bestillingssedler pr. deltager - og de skal være forsynet med både arkiv- og løbenummer. Tilmelding er bindende, med mindre der sendes afbud senest 12. marts.

Mandag 5. april

Medlemsaften.

Tag materiale med, så vi kan bytte. Ligeledes her opfordres til, at der bliver holdt "10 minutter".

Mandag 3. maj

Generalforsamling - dagsorden vedlagt - og efterfølgende foredrag v/ Ebbe Godtfredsen, Nr. Uttrup Kaserne: Aalborg som garnisonsby.

Aalborg har sammen med Vendsyssel været genstand for mange "forlægninger" og "træfninger" op til det 20. århundrede. Ebbe Godtfredsen vil belyse emnet. Mødet denne aften afholdes i mødesalen over Vestbyens Bibliotek, Dannebrogsgade 43, Aalborg.

Mandag 17. maj

Forårstur: Byrundtur i Aalborg guidet af foreningens medlem Aase Daarbak.

Vi mødes ved De historiske Arkiver kl. 19.30, og derefter vil Aase føre os på aftentur rundt i "Fruebyen Aalborg". Vi vil slutte af med en kop kaffe og kage på Duus (pris 24 kr.). Tilmelding til Ingrid Gade senest 10. maj. Pris: 10 kr. Kaffen betales ved modtagelsen af deltagerne selv.

Tid og sted

Hvor intet andet er anført kl. 19.30 i Foredragssalen, Arkivbygningen ved Vor Frue Kirke, Aalborg.

Kaffekassen

Ved møderne kan der købes kaffe/the, og et evt. overskud går til indkøb af bøger og lign. til foreningen.

Kontingent

90 kr. pr. husstand omfattende alle foreningens tilbud, HVEM FORSKER HVAD og SLÆGTEN.

Kursusvirksomhed

- 1 "Brug af pc til slægtsforskning - for begyndere udi EDB" - v/ Finn Jelstrup. Der vil efter al sandsynlighed blive etableret et kursus med kursusstart i det nye år. Ring til Finn Jelstrup på tlf. 98 14 44 96 for nærmere oplysninger.
- 2 "Slægtsforskning for begyndere" - v/ Birgit Øskov - Under LOF-Nørresundby vil der blive et kursus: 10 gange onsdag kl. 9.30-12.15 på "LOF-Skolen", Skansevej 9. Kurset vil indeholde en grundig introduktion til "slægtsforskningsstart". Kursusstart onsdag den 20. januar. Pris: 380,- kr.
- 3 "Slægtsforskning for viderekommende" - v/ Birgit Øskov - Under LOF-Nørresundby vil der blive et kursus: 10 gange onsdag kl. 19-21.45 på De historiske Arkiver v/ Vor Frue Kirke i Aalborg. Kurset vil indeholde dels "forelæsning" og dels "hjælp til selvstudier". Kursusstart onsdag den 20. januar. Pris: 380,- kr.

Ring efter flere oplysninger ang. ovennævnte på tlf. 98 17 63 76.

Tønnies-udstilling

Der vil efter al sandsynlighed i sommeren 93 være en udstilling på De historiske Arkiver i Aalborg om fotograf Tønnies og hans store alsidige virke i byen. Slægtsforeningen og arkivet vil i den anledning forsøge at finde frem til medlemmer, der kan bidrage med "(slægts)-historien bag billedet" - hvis der er nogen, der kan og vil være med i arbejdet omkring denne udstilling, bedes de snarest rette henvendelse til Birgit Øskov.

"Slægtsforskere - lad os hige og søge i bøgerne"

Foreningens medlemmer kan få den nye litteraturliste udleveret ved henvendelse til Birgit Øskov - eller ved indsendelse af frankeret svarkuvert (5,00 kr.).

Bestyrelsen

Birgit Øskov, fmd./kass., Vesterbrogade 6, 3.th.-15, 9400 Nørresundby, tlf. 98 17 63 76.

Jane Møller Larsen, sekr., Engvej 119, Nr. Halne, 9380 Vestbjerg, tlf. 98 26 91 32.

Ingrid Visborg Gade, Anthon Bachs Vej 6, 9000 Aalborg, tlf. 98 12 65 15.

Aage Harbo, Fuglsangsvej 15, 9400 Nørresundby, tlf. 98 19 01 63.

Hans Erik Luther, Petersborgvej 59, 9000 Aalborg, tlf. 98 16 63 34.

Per Andersen, suppl., Harlekinvej 7, 9000 Aalborg, tlf. 98 18 79 14.

Lindy Kær, suppl., Byrstedvej 46, Byrsted, 9240 Nibe, tlf. 98 38 73 56.

Finn Hejlesen Jakobsen, rev., Kvisten 27, 9260 Gistrup, tlf. 32 32 07.

Hakon Wormslev, rev., P. P. Hedegaardsvej 1, 9400 Nørresundby, tlf. 98 17 38 86.

Egns- og Slægtshistorisk Forening, Holstebro

Torsdag 21. januar

Generalforsamling. Dagsorden iflg. lovene.

Derefter Orla Johansen, Mejdal: En i Vestjylland ukendt kvinde med en verdensberømt søn.

Torsdag 18. februar (FU)

Benny Boysen, Resen: En vestjysk udvandrerslægt.

Torsdag 18. marts (FU)

Erik Kann, stud. mag., København: Fæste og fæstebreve.

Torsdag 22. april

Besøg hos Viktor Hedegaard, Borbjerg.

Her findes en samling af gamle ting, vi kan se. Afgang kl. 19.00 fra parkeringspladsen ved Holstebro Bibliotek. Kaffe og evt. brød medbringer man selv.

Tid og sted

Kl. 19.30 på Holstebro Bibliotek - undtaget mødet 22. april.

Bestyrelsen

Helle Leth Jensen, fmd., Griegsvej 49 A, 7500 Holstebro, tlf. 97 42 99 31.

Harald Andersen, sekr., Ryesvej 24, 7500 Holstebro, tlf. 97 42 27 51.

Inger Lise Amby Christensen, kass., Nordkap 36, 7500 Holstebro, 97 42 65 61.

Max Nielsen, Møborg Kirkevej 6, 7676 Bækmarksbro, tlf. 97 88 15 93.

Per Nørgaard Laugesen, Hovedgaden 14, Tvis, 7500 Holstebro, 97 43 52 55.

Inger Nørgaard, Skivevej 6, 7500 Holstebro, tlf. 97 42 21 26.

Anni Gullach, Parkvej 19, 7500 Holstebro, tlf. 97 42 31 07.

Slægts- og lokalhistorisk Forening for Bølling-Nr. Horne Herred

Onsdag 27. januar

Gert Normann Andersen, professionel dykker: Skibsforlis ved Vestkysten - specielt om St. George og Defence.

Mødet afholdes kl. 20.00 på Egvad Bibliotek sammen med Egvad Egnshistoriske Samling.

Torsdag 11. februar

Møde om løst og fast kl. 19.30 på Seniorgården i Tarm. - Medbring oplysninger om

aner, andre materialer eller problemer, hvis du har nogen.

Tirsdag 2. marts

Torben Egebjerg Hansen, museumsinspektør: Nyt fra arbejdsmarken, lysbilleder om flyvende arkæologi.

Mødet afholdes kl. 19.30 på Seniorgården i Tarm.

Tirsdag 6. april

Tur til Smedenes Hus i Lem.

Afgang Egvad Bibliotek kl. 18.40 og Skjern Bymuseum kl. 18.45. Tilmelding på tlf. 97 35 25 80 og 97 37 12 15 senest 2 dage før.

Tirsdag 11. maj

Generalforsamling på Seniorgården i Tarm kl. 19.30.

Derefter vil Bent Pedersen, Stavning, fortælle om L.S.

Kaffe

- kan købes ved møderne.

Kontingent

Enkeltmedlemmer 80 kr. og par 120 kr. årligt inkl. SLÆGTEN og HVEM FORSKER HVAD.

Bestyrelsen

Henrik Skals, fmd., Sandgaardsvej 19, 6880 Tarm, tlf. 97 37 12 15.

Jytte Christensen, kass., Ørnevej 13, 6880 Tarm, tlf. 97 37 12 51.

Per Vig, Amagervej 72, 6900 Skjern, tlf. 97 35 25 80.

Martin Mortensen, Holstebrovej 7, 6900 Skjern, tlf. 97 35 03 92.

Franklin Sørensen, Bredgade 101, 6900 Skjern.

Haderslev Slægtsforskningsforening

Onsdag 13. januar

Generalforsamling ifølge lovene.

Onsdag 27. januar

Aneaften - vi forsker i vore slægter.

Onsdag 17. februar

Anetavler - efterslægtstavler - hvordan gør vi?

Onsdag 10. marts

Foredrag om sognet i gamle dage, - foredragsholder bekendtgøres senere.

Onsdag 31. marts

Besøg på Aabenraa Landsarkiv. Vi ser bag kulisserne. Entre 75 kr. Tilmelding nødvendig.

Onsdag 14. april

Aneaften med mikrofich.

Lørdag 15. maj

Udflugt til Velling Landsby Museum v/ Lintrup.

Kørsel pr. person kr. 100 kr. Ingen entre. Kaffe/mad medbringes. - Derefter besøg på Skodborg Lokalhistoriske Arkiv. Museumsbesøget er en oplevelse, netop for slægtsforskere. Afgang fra Politistationen kl. 09.00 - hjemkomst ca. kl. 17.00.

Tid og sted

Hvor intet andet er anført kl. 19.30 vore lokaler på Moltrup Skole. Kaffe, the, sodavand og øl kan købes. Mikrofichapparat og registranter og opslagsbøger kan benyttes. Mangler I transport, ring til formanden. - Vel mødt i vore egne lokaler!

Kontingent

Enkeltmedlemmer 100 kr., par 125 kr.

Formand og kasserer

Lizzie Knoop, Braineparken 31, 6100 Haderslev, tlf. 74 52 90 58.

Ella Damgaard, Vonsbækvej 68, Bæk, 6100 Haderslev, tlf. 74 57 91 64.

Slægtshistorisk Forening Korsør**Torsdag 14. januar**

Vi tager den nye litteraturliste "Lad os hige og søge i bøgerne" til debat.

Torsdag 28. januar

Alm. mødeaften.

Torsdag 11. februar

Alm. mødeaften.

Torsdag 25. februar

Gennemgang af anetavler.

Torsdag 11. marts

Besøg på Korsør Lokalhistoriske Arkiv.

Torsdag 25. marts

Mikael Horn, slægtsforsker, Fårevejle: Skifter.

Torsdag 15. april

Generalforsamling og planlægning af næste års program.

Torsdag 29. april

Afslutning.

Kontingent

Årligt pr. medlem 100 kr., - par 150 kr. omfattende SLÆGTEN og HVEM FORSKER HVAD.

Tid og sted

19.00 - 22.00 på Korsør Bibliotek.

Bestyrelsen

Flemming Schau Ludvigsen, fmd., Tyreengen 14, 2.th, 4220 Korsør,
tlf. 53 57 39 81.

Tove Thunbo, Kjærsvvej 276, 4220 Korsør, tlf. 53 57 39 92.

Anni Iversen, Rønnealle 7, 4220 Korsør, tlf. 53 57 48 03.

Karin Vedel Nielsen, Borgbjergvej 8, 4242 Boeslunde, tlf. 53 54 04 52.

Edith Madsen, kass., Baggade 39, 4220 Korsør, 53 57 01 63.

- Post til foreningen: Boks 143, 4220 Korsør.

Roskildeegnens Selskab
for
Genealogi og Personhistorie

Tirsdag 12. januar

Spørgsmål og svar: Medtag dine slægtsforsknings-problemer og vi hjælper ad med at løse dem.

Onsdag 17. februar

Sigvard Mahler Dam: Heraldik og slægtsforskning.

Torsdag 11. marts

Hvordan finder man rundt i arkiverne, - vi ser på, hvorledes man bruger arkivernes registre mm.

Mandag 19. april

Erik Kann: Om at skrive en slægtsbog.

Torsdag 13. maj

Generalforsamling.

Tid og sted

Alle møder starter kl. 19.30. - Møderne i januar og april foregår i Absalonskolen, lokale 33 i den blå gang. - Møderne i februar, marts og maj foregår på Kildegården, Helligkorsvej 5, Roskilde.

Man medbringer selv kaffe mm. til pausen.

Kontingent

Årligt pr. medlem 100 kr., par 180 kr. - Gæstekontingent 20 kr. pr. møde.

Bestyrelsen

Jens V. Olsen, fmd., Bandholmvej 5, Veddelev, 4000 Roskilde, 46 75 51 73.

Stefan Andersen, kass., Toftevang 19, 4130 Viby Sj., tlf. 42 39 41 73.

Karna Hansen, sekr., Klokkevej 30, 4000 Roskilde, tlf. 42 36 10 56.

Kit Bisgaard, Åstoftens 14, Svogerslev, 4000 Roskilde, tlf. 46 38 35 14.

Henning Kiilerich Frederiksen, Søbredden 47, Svogerslev, 4000 Roskilde,

tlf. 46 38 40 80.

Slægtshistorisk forening for Sydsjælland

Tirsdag 12. januar

Holger Munkhaus Petersen, leder af Told- og Skattemuseet, Kbh.: Gl. mål og vægt.

Onsdag 10. februar

Medlemsaften: Vi skriver vores egen slægtsbog.

Tag evt. dine egne produktioner med. Vi kan måske udveksle erfaringer og/eller give andre "blod på tanden" til selv at forsøge med at skrive.

Onsdag 17. marts

Generalforsamling. Dagsorden ifølge vedtægterne.

Derefter fhv. stadsarkivar A. Strange Nielsen: Slægtsforsker i 50 år - om, hvordan jeg har oplevet slægtsforskningen.

Onsdag 21. april

Bodil K. Hansen, cand. phil.: Mejersker.

En befolkningsgruppe, der blev fortrængt under andelsbevægelsens gennembrud - bl.a. ved andelsmejeriernes opførelse.

Torsdag 20. maj

Udflugt til Stevns Museum i Højerup.

Vi følger en nærmere tilrettelagt rute, hvor vi undervejs vil prøve at få lejlighed til bl.a. at se Store Torøje og Lille Heddinge gl. Skole. Vi regner med at spise vores medbragte mad ved Stevns Klint, og at vi i tilfælde af dårligt vejr kan være indendøre. Tilmelding senest 10. maj til formanden, - spørg om mulig samkøring.

Tid og sted

Alle møder kl. 19.30-22.00 i [lokale 217](#) på Grønnegades Kaserne. - Vedr. udflugten vil mødetid og -sted blive fastsat senere.

Kontingent

Enkeltmedlemmer 80 kr. og par 140 kr. årligt. - Ikke-medlemmer 20 kr. pr. møde.

Bestyrelsen

Henning Ballegaard, fmd., Vagtelvej 35, 4700 Næstved, tlf. 53 72 95 24.

Ole Pilegaard Hansen, kass., Fyrrevej 7, Fensmark, 4700 Næstved, tlf. 53 74 64 05.

Karin Mørck, sekr., Kildebakken 14, 4700 Næstved, tlf. 53 72 74 74.

Knud Rahbæk Frederiksen, Fællesejevej 14, Næstved, tlf. 53 72 55 08.

Keld Andersen, Askovvej 23, Aaside, Tappernøje, tlf. 53 76 57 36.

Slægtshistorisk Selskab for Østsjælland**Mandag 11. januar**

Gunnar Lind: Soldatervæsenet.

Onsdag 10. februar

Henning Kiilerich: Medlemsmøde.

Tirsdag 9. marts

Generalforsamling.

Torsdag 1. april

Erik Kann: Udskiftningen og landboreformerne.

Mandag 3. maj

Afslutning med udflugt.

Tid og sted

Kl. 19.30 på Amtsgymnasiet, Gymnasievej i Køge. Gæstekort til foredragene 25 kr.

Bestyrelsen

Dirck Jensen, fmd., Kaprifolievej 1, 4600 Køge, tlf. 53 65 27 46.

Henning Jørgensen, kass., Ranunkelvej 8, 4600 Køge, tlf. 53 65 71 12.

Dorrit Hvenegaard, Askøvej 20, 4652 Hårlev, tlf. 53 68 73 12.

Henning Mathiesen, Ringstedvej 119, Lellinge, Køge, tlf. 53 66 00 77.

Arne Nørregaard, sekr., Syrenvænget 5, Jersie Strand, 2680 Solrød Strand, tlf. 56 14 80 82.

Øvrige programmer

Fra de 11 regionale foreninger, der ikke abonnerer på SLÆGTEN, er flg. indsendt:

Slægtshistorisk Forening i Herning

18. jan. Benny Boysen, redaktør, Struer: Slægtshistorien og de følger den fik.

15. febr. Thomas B. Ravn, mus.insp., Struer: Gamle papirer med gode historier.

15. marts Medlemsaften.

19. april Georg Simon, lektor, Kbh.: Danmarks indvandrere gennem tiderne.

Møder: Kl. 19.30 på Centralbiblioteket i Herning. - Formand: Ingelise Løvenholt Nielsen, Granly 1, 7451 Sunds, tlf. 97 14 16 32. - Kontingent: 100 kr.

Koldinghus Forening af Slægtsforskere

5. jan. 93 Peter Schelde, medl. af foreningen: Sådan forsker jeg: Vedr. min egen gård, Nørupgaard i Vraa.

2. febr. Gorm Benzon, forfatter: Gamle huse og gårde, sagn, spøgelse mm.

2. marts Generalforsamling.

6. april Birgit Løgstrup, arkivar, Viborg: Godsarkiverne.

Møder: Kl. 19.30 i Kirkesalen i Sct. Jørgens Gaard. - Formand: Irene Lindbæk, Chr. Winthersvej 17, 6000 Kolding, tlf. 75 52 52 10.

Slægts- og egnhistorisk forening, Randers

12. jan. Generalforsamling, lysbilledforedrag "Med Erik den Røde i Grønland" v. Ejnar Surrow, Randers.

26. jan. Samarbejdsaften.

9. febr. Hans H. Worsøe, landsarkivar, Aabenraa: De uægte børn.

9. marts Karen Hjort Eriksen, bibliotekar, Kbh.: Det kongelige Bibliotek.

13. april Jørgen Würtz Sørensen, lektor, Hadsten: De blev danske (indvandrerne).

Møder: Kl. 19.30 på Kulturhuset (lok. 3). - Formand: Laust Chr. Larsen, Himmelbovej 67, 8900 Randers, tlf. 86 43 09 51. - Kontingent: 90 kr.

Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn

11. jan. Ingrid Markussen, lektor, dr. phil.: Vore forfædres skrivekunst.
 8. febr. Mogens S. Koch, konservator: Opbevaring af fotografier og dokumenter.
 8. marts Generalforsamling. J. Nybo Rasmussen, fhv. arkiver: Kort og tegninger.
 19. april Karen Hansen: Sydøstsjællandsk bondekoneliv (foredrag på dialekt).
 Møder: Kl. 19.30 (generalforsaml. kl. 19.00) i Mormon-kirkens foredragssal, Priorvej 12, Frederiksberg. - Formand: Jørgen Aasberg; Mac Donald Alle 15, 2750 Ballerup, tlf. 44 97 01 71.
-

Aner på Færøerne!

Af Heini Madsen, Lærkevænget 16, 9430 Vadum, tlf. 98 27 17 16.

Færøerne og Danmark har hørt sammen siden 1380, da Norge og Danmark blev forenet. Færøerne fulgte da med som norsk lydland, og da Norge og Danmark blev skilt fra hinanden igen i 1814, forblev Færøerne under Danmark, fra 1816 som et amt og siden 1948 som et delvist selvstyrende folkesamfund inden for det danske rige. I århundreder var præster og øvrige embedsmænd på Færøerne danskere, som i mange tilfælde fik sig en færøsk kone, og da færingerne begyndte at søge sig boglig uddannelse, rejste de til Danmark for at læse. Derfor er der i dag et stort antal danskere, som har familie på Færøerne, og der er mange, som kan spore nogle af deres rødder op til de nordatlantiske øer.

Alle færing kan læse og skrive dansk, men der er så godt som ingen danskere, som kan skrive eller tale færøsk, og forskellen mellem de to sprog er ret stor, selvom de danske embedsmænd i århundreder søgte at tvinge befolkningen til at tale dansk. Det lykkedes dog ikke, men derimod skulle man helt frem til midten af 1800-tallet, inden der opstod et færøsk skriftsprog, og inden da var det lykkedes de danske embedsmænd at fordanske folks efternavne i en sådan grad, at de fleste efternavne nu er danske. Fornavnene blev også skrevet i danske former, men her beholdt befolkningen den mundtlige brug af de færøske fornavne med det resultat, at den almindeligste navneform i dag er et færøsk fornavn samt et dansk efternavn.

Et ganske almindeligt efternavn på Færøerne er Joensen, afledt af Joen, som er den fordanskede form af Jógvan. Fik en Jógvan i ældre tid en søn, skulle han selvfølgelig have heddet Jógvasson til efternavn, men i stedet blev det altså til Joensen. Af andre fordanskede fornavne kan i flæng nævnes Mikkjal, som blev til Mikkel, Leivur blev til Leif, Sjuður til Sigurd, Liggjas til Lyder, Tórmóður til Tormod, Páll til Poul, Jóannes blev til Johannes, Jaspur til Jesper, Oli og Olavur til Ole, Jákup til Jacob, Sámal til Samuel, Hanus til Hans, Magnus til Mogens, Jenis til Jesper, Tummas til Thomas, Klæmint til Clemen, Grækarris til Gregers osv. Blandt kvindenavnene kan nævnes, at Elspa blev til Elsebeth, Billa til Bille, Katrin til Kathrine, Sissal til Cecilie, Elin til Ellen osv.

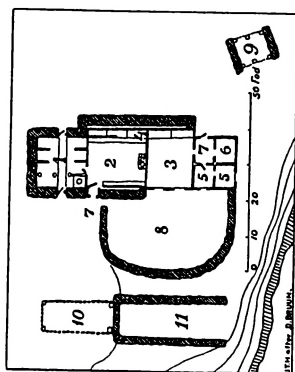
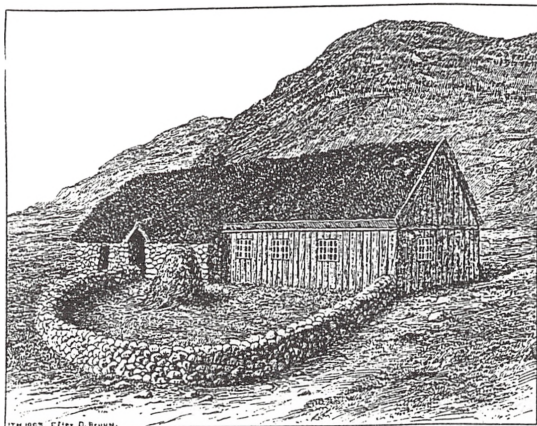
I vore dage er der en hurtigt stigende tendens til at tage efternavn efter den lokalitet, som familien eller en forfader stammer fra samtidig med, at den gamle navneskik med at tage efternavn efter sin fars fornavn igen er ved at vinde indpas. For at gøre forvirringen total for en dansker, er det særdeles almindeligt ikke at bruge en mands døbenavn, men derimod hans kaldenavn blandt venner og bekendte, og det gælder i såvel skrift som tale. Mange bygder på Færøerne har deres egen skrevne bygdehistorie, hvor næsten samtlige personer, som har trådt deres barnesko i bygden, omtales såvidt muligt med deres kaldenavn og ikke med det officielle døbenavn, og da kan det blive endog meget vanskeligt for en slægtsforsker at finde ud af, hvem han nu egentlig læser om. Eksempelvis kan jeg nævne, at min far blev kaldt Madsen (og hed Madsen til efternavn) og følgelig kaldes jeg i min hjembygd Heini hjá Madsen, ikke Heini Madsen. Min bedstefar stammede fra Eiði, men boede i Vágur, hvor han kaldtes Eiðis-Christian, og da han samtidig boede i et hus, som kaldtes Klubbin, kaldtes han også Klubba-Christian. På Eiði blev han derimod benævnt Christian á Myruni efter den lokalitet i bygden, som han stammede fra, og hvor hans forældre boede, så han havde hele 3 kaldenavne. Kun i officielle skrivelser kunne man se hans døbenavn: Christian Christensen.

De anvendte kaldenavne kan også hidrøre fra en egenskab ved personen, og da kan det være endnu sværere at finde frem til døbenavnet; f.eks. kendes Sterka Marjun og Stóri Dánjal. Vanskeligere endnu er det, når ingen af en mands navne nævnes, f.eks. Rádni Bónði, eller en mand kort og godt benævnes efter sin fødebygd, f.eks. Gásadal eller Leyningurin, dvs. en mand fra henholdsvis Gásadalur og Leynar.

Men ellers er det ikke svært at drive slægtsforskning på Færøerne, når man bor i Danmark. Alle bevarede arkivalier, som er mere end 100 år gamle, er forfattet på dansk og er derfor let tilgængelige for danske slægtsforskere. I Tórshavn befinder færingerernes landsarkiv sig, og de ansatte plejer at være særdeles flinke til at sende fotokopier af f.eks. folketællinger og skifter. Adressen er Føroya Landsskjalasavn, Debesarturð, FR-100 Tórshavn. Folketællinger er blevet afholdt på Færøerne hver gang, det er sket i Danmark, med undtagelse af 1787, dvs. at Færøernes første folketælling fandt sted 1801. Den findes renskrevet og i bogform. Skifteprotokoller har Føroya Landsskjalasavn fra 1701, og der er udarbejdet register over indholdet til og med 1850. Der plejer ikke at være vanskeligheder med at få kopier af folketællinger og skifter, men derimod er man ikke glad for at kopiere fra kirkebøgerne, da de er meget slidte, men fotokopierede eksemplarer findes på landsbibliotekets læsesal, Landsbókasavnið, J.C.Svabosgøta 16, FR-100 Tórshavn. I denne forbindelse skal det nævnes, at kirkebogen for Sydstreymoy "Suðurstreymoyar Kirkjubók 1757-1816" findes renskrevet og i bogform.

Verdens ældste lovgivende ting er ikke det islandske Alting, som mange tror, men derimod det færøske Lagting, som begyndte sin virksomhed før år 900. Da det kunne være svært at komme til Lagtingets møder i Tórshavn dengang, hvor man kun havde

robåde at ty til, blev der også afholdt vårting forskellige steder. De ældste af de bevarede protokoller, som giver glimrende bidrag til enkeltpersoners historie, er renskrevet og udgivet i bogform af Einar Joensen, omfattende tidsrummet 1615-1690. Det samme gælder den for slægtsforskere uundværlige "Færøske Kongsbønder 1584-1884" af Anton Degn, som i bogen nævner samtlige kongsbønder, dvs. fæstebønder igennem 300 år med angivelse af, hvilken jord de havde, hvad de skulle betale samt slægtskabsforholdet de enkelte kongsbønder imellem, forsåvidt de kan udledes af navnene. Desuden er der knyttet andre kommentarer til mange af dem.

Typisk færøsk bondehus i Oyndarfjørður (Andefjord) på Eysturoy (Østerø), - efter Trap: Danmark, 4. udg. - Til grundplanen: 1 fjøs [stald], 2 roykstova [røgstue, dagligstue, køkken mm.] 3 glasstue, 4 køjer [alkover], 5 kamre, 6 spisekammer, 7 forstuer, 8 høgård, 9 kjadlur [kæld, tremmehus] til kød, 10 kjadlur til fisk og 11 nøst [bådeskur].

I Wibergs danske præstehistorie findes også et afsnit om de færøske provster og præster, forfattet af C. F. Nielsen. Samme C. F. Nielsen har også papirer om verdslige embedsmænd liggende på Rigsarkivet, og i håndskriftsamlingen på landsarkivet i Viborg har Chr. Heilskov en pakke med personalhistoriske studier liggende. I Personalhistorisk Tidsskrift, 6. række, 6. bind har Chr. Heilskov en lang række efterkommere af Magnus Heinasson, som blev henrettet i 1579 på en tvivlsom anklage og retssag. I ny og næ udkommer der også offentligt tilgængelige slægtsbøger, som i mange tilfælde findes på Frederiksberg Bibliotek, hvor man har Danmarks måske største samling af slægtsbøger. Endelig er der jævnligt slægtshistoriske udredninger i den færøske avis "Dimmalætting", som kan ses på mange større bibliotekers avislæsesale.

Blandt de færøsksprogede bøger skal nævnes Páll J. Nolsøes 14-binds "Føroya Siglingarsøga 1856-1940", som omtaler hver eneste person, som har ført en fiskekutter inden for det nævnte tidsrum, og hver persons forældre og undertiden mere nævnes. Det samme gælder omtalen af samtlige lærere på Færøerne 1870-1976, "Lærarafólk

í Føroyum". - "Tey byggja Land" i 6 bind af J. Símun Hansen omtales alle, som er født på Norðoyar (Nordøerne), og den er også et studium værd, hvis man har slægt derfra. Endelig er der bygdehistorierne, som er en sand guldgrube for den, som kan læse færøsk og finde om bag de mange kaldenavne, som præger bøgerne.

Har man aner på Færøerne, er der nok af muligheder for at studere dem, også selv om man sidder i Danmark. Det er bare at komme i gang.

Litteratur

Trap: Danmark, 5. udg., bd. 29, 1968, indeholder foruden den topografiske beskrivelse af øerne en fyldig litteraturliste, s.218-25. - Her blot lidt om de nyere publikationer, specielt lokal- og slægtshistoriske:

Generel historie

N. Andersen: Færøerne 1600-1709. Kbh. 1895.

Páll J. Nolsøe: Føroya Siglingarsøga, 1-14. Tórshavn, 1955-91.

G.V.C. Young: Færøerne. Fra vikingetiden til reformationen. Kbh. 1982.

Heini Madsen: Færøerne i 1000 år. Skúvanes 1990.

Bygdebøger

Mikkjal Dánjalsson á Ryggi: Miðvinga søga. Thorshavn, 1940.

Jóan Chr. Poulsen: Hestsøga. Tórshavn, 1947.

Edvard Hjalt: Sands søga. Tórshavn, 1953.

Ludvig Petersen: Sandavágs søga. Tórshavn, 1963.

Pól A. Pedersen: Um Mykladals bygd. 1966.

Poul Petersen: Ein føroysk bygd. Tórshavn, 1968.

Poul Andreasen: Ur Vágs søgu. Vágur, 1977.

Hans Jacob Sigvardsen: Argir. Argir, 1978.

Jákup Berg: Hovs søga, 1-3. Tórshavn, 1984-89.

Meinhardt Jacobsen: Brot úr Fuglafjarðar søgu. Fuglafjørður 1989.

Erling Poulsen: Víkarbyrgi. Tórshavn, 1990.

Petur Andreasen: Skúvoyar søga, 1-2.

J. Símun Hansen: Tey byggja land, 1-6. Klaksvík.

Slægtstavler

C.F. Nielsen: Stamtavle over Familien Hammershaimb. København, 1876.

Johan Carl Joensen: Slægtsregister over Kongsbonde i Bø, Gutte Joensens Efterkommere. Godthåb, 1890.

Chr. Heilskov: Af den Heinesenske Slægts Saga. København, 1916.

Ib Djurhuus: Slægten Djurhuus. 1990.

Axel Mortensen: Gloymdur ikke ættarbandið. 1992.

Stater

C.F. Nielsen: Færøernes gejstlige Stat. Faaborg, 1879.

Samme: Færøernes verdslige Stat efter Reformationen. (Manuskri. i Rigsarkivet).

Marius Johannesen & Jákup Kjeld: Lærarafólk í Føroyum, 1870-1976. Tórshavn, 1976.

Kildeudgaver og -uddrag

Einar Joensen: Tingsbókin 1615-54. Tórshavn, 1953.

Einar Joensen: Løgtings- og Vártingsbókin 1655-66. Tórshavn, 1958.

Einar Joensen: Vártings- og løgtingsbók 1667-1690. Tórshavn, 1969.

Petur Martin Rasmussen: Suðurstreymoyar kirkjubók 1757-1816. Tórshavn, 1988.

Heini Madsen: Folketælingen på Færøerne 1801. Vadum, 1989.

Mormonernes IGI-kort.

Anton Degn: Færøske Kongsbønder 1584-1884. Thorshavn, 1945.

Slægten Winther på Færøerne

- fra kong Sverre til øernes første egentlige politiker

Af Anton Blaabjerg

I tilknytning til foregående artikel skal her berettes om et tilfældigt fund, som jeg gjorde 1974 under jagt på aner til Johnny Winther Holbech, nu Tórshavn.

Sydligst på Streymoy (Strømø) ligger "Færøernes vartegn", ruinen af Magnus-katedralen i Kirkjubøur (Kirkebo), og i fjeldet derover Sverrishola. - Navnet hentyder til Norges store middelalderkonge Sverre, f. ca. 1151, d. 1202. Han voksede op hos biskop Roe i Kirkjubøur, og skal først efter selv at være blevet præsteviet af sin mor have fået at vide, at han var søn af den norske konge Sigurd Mund; derefter drog han 1176 til Norge, hvor han med rette eller urette gjorde sine arvekrav gældende.

Kong Sverres uægtefødte søn **Haakon (III) Sverreson**, død 1204, konge fra 1202, skal med Inga af Varteig have fået sønnen **Haakon (IV) Haakonsson**, 1204-1263, konge fra 1217, hvis søn **Magnus (V) Lagabøter**, 1238-1280, konge fra 1263, blev gift 1261 med den danske Ingeborg, død 1287, datter af Erik Plovpenning og barnebarn af Valdemar Sej, jf. hæftet "Valdemar Sej og nutiden - Slægtsforskning og danmarkshistorie", af Anton Blaabjerg, udg. af Slægtshist. forening for Viborg og Omegn, 1992. - Heri oplyses om de 8 slægtsled mellem Ingeborg og Magnus Lagabøters søn, Haakon (V) Magnusson, 1270-1319, konge fra 1299 (som ung hertug stod han 1298 bag det berømte "Seyðabræv" (Fårebrevet) til reguleringen af øernes jordbrug), og den danske adelsslægt Rosenkrantz, der i 1500tallet ejede 1/24del af al skyldsat jord i Norge, bl.a. mange ejendomme på Færøerne og Shetlandsøerne.

Sverres ætling i 14. led, **Holger Rosenkrantz**, 1517-1575, fik mellem to standsmæssige ægteskaber flere uægtefødte børn med den ikke adelige Kirsten Nielsdatter, bl.a. **Gabriel Holgersen** på Egebjerggaard i Hansted sogn ved Horsens. Sidstnævntes sønnesøn **Christoffer/Christopher Eriksen**, f. ca. 1642, d. 1685, arvede slægtsgår-

den Egebjerggaard(1) og blev far til bl.a. datteren **Karen**, der således nedstammede i 18. led fra kong Sverre. - Om de følgende slægtsled kan oplyses:

18. **Karen Christophersdatter**, f. 1666/85, d. 1717. - Gift 1. g. 1703 med enke-mand Henrik Henriksen, d. 1708, siden 1690 selvejergårdmand og rytterbonde i Elling i Ovsted sogn mellem Horsens og Skanderborg; han blev gift 1. g. med Anne Eskesdatter, d. 1703. - Gift 2.g. 1708/10 med **Mads Nielsen Winter** (tilnavnet nævnt første gang i skiftet 1735), f. før 1685, d. 1745, landsoldat, fik 1710 husbondholds-brev på gården i Elling, bror til Anders Nielsen Winter, nævnt 1717 og 1721 som rytter i generalmajor/brigader Donops regiment, og beslægtet med Enevold Nielsen, nævnt 1717 og 1721, og Niels Andersen, nævnt 1717, 21 og 1735, begge bosat i Gedved i Tolstrup sogn. Mads Winter blev gift 2. g. 1717 med Bodel Sørens-datter, d. 1721, og 3. g. 1721/23 med Kirsten Christensdatter, d. 1735(2).

Karen Christoffersdatter fik 3 levedygtige børn, i 1. ægteskab datteren Anne Henriksdatter, f. ca. 1706, og i 2. ægteskab sønnerne Niels Madsen, f. ca. 1712, og **Christopher Madsen**, f. ca. 1715. - Mads N. Winter fik 6 levedygtige børn, nemlig i 1. ægteskab de nævnte 2 sønner, i 2. ægteskab ingen børn og i 3. ægteskab datteren Karen, f. ca. 1723, og sønnerne Christen, f. ca. 1729, Anders, f. ca. 1731, og Laurs, f. ca. 1734.

19. **Christopher Madsen (Winter)**, f. ca. 1715, d. 1756, 42 år gl., fik 1741 husbondholds-brev på fødegården i Elling i Ovsted sogn. - Gift 1746 i Ovsted med Karen Thomasdatter, f. 1720/30, d. efter 1770, søster til Jens Thomsen i Ejer i Ovsted sogn. - Karen blev gift 2. g. 1756 i Ovsted med Niels Rasmussen fra Vrold i Skanderup sogn, f. før 1735, d. efter 1773(3). - Omkring 1773 må Karen Thomasdatter og hendes 2. mand Niels Rasmussen have forladt slægtsgården, senere kaldet Vestergaard i Elling; deres senere skæbne kendes ikke.

Christopher Madsen (Winter) fik flg. 4 børn (hvoraf de 3 ældste overlevede faderen): **Mads** 1748, **Søren** 1750, **Karen** 1752 og **Ane Chatrine** 1755 (d. 1756). Af Karen Thomasdatters børn med Niels Rasmussen kendes flg. 6: **Christopher** 1757, **Kirsten** 1760, **Mette** 1762, **Rasmus** 1764 (d. samme år), **Ane Cathrine** 1765 og **Rasmus** ca. 1770 (d. 1773).

20. **Mads Christophersen/Mads Christopher(sen) Winther**, f. 1748, d. 1808 i Tórshavn i Suðurstreymoy præstegæld af slag, 60 år gl., bødker ved den kongelige handel i Tórshavn (1776-86), senere underkøbmand (1789-1807) og sidst bogholder sst. (1808). - Gift 1775 i Tórshavn med Maren Jensdatter Karbech, f. ca. 1752, d. 1812 i Tórshavn, 60 år gl.

M.C. Winther og hustru fik flg. 4 børn, alle født i Tórshavn: **Niels** 1776, **Jens Henrik** (egl. Hendrich) 1780 (d. samme år), **Karen Elisabeth** 1785 (se senere i artiklen) og **Lauritz Andreas** 1790 (konfirm. 1805).

21. **Niels/Niels Kristoffer(Christopher) Winther**, f. 1776, d. 1863, smed i Tórshavn (1805), vist senere snedker sst. - Gift 1805 i Tórshavn med (kusinen, vel dobbeltkusine) **Sigga Maria/Zigge Marie Karbech**, f. 1778, d. 1857, datter af bødker **Just Jensen Karbech** og hustru siden 1775 **Anna Marie Karbech**(4).

Niels K./Chr. Winther og hustru fik mindst flg. 4 børn: **Mads Andreas** ca. 1813 (bonde i Sandur på Sandoy, sysselmand, byggede 1839 kirken i Sandur, hvor han 1863 fandt en skat af middelalderlige sølv mønter), **Just** ca. 1815 (snedker i Tórshavn), **Christiane Caroline** 1818 (gift med **Samuel Hammershaimb** Debes, bogholder ved den kgl. handel i Tórshavn) og **Niels Christopher** 1822.

22. **Niels Christopher Winther**, f. 1822, d. 1892, fra 1849 sagfører i Tórshavn, øernes første folketingsmand 1851-57, udgav øernes første blad *Færingetidende* 1852, lagtingsmand 1852-53 og 1855, fra 1856 prokurator i Hjørring og ejer af Hjørring Amtstidende 1868-85; han var Færøernes første egentlige politiker, førte ofte en meget aggressiv kamp mod embedsvælden, hans vigtigste resultater var lagtingets genoprettelse 1852 og monopolhandelens afskaffelse 1856(5).

Ovennævnte **Karen Elisabeth Winther**, 1785-1867, blev gift 1818 med **Jacob Eisenberg Hentze**, 1795-1856, kongsbonde i Sandur på Sandoy, søn af amtsprovst **Peter Hentze** og på mødrene side tipoldebarn af "illa Beinta/onde Bendte", **Bendte Christina Broberg**, 1668-1758, gift med 3 præster efter hinanden. Efter sagnet var hun en smuk og forførelserisk, men led kvinde, der blev sine to første mænds bane og drev den sidste ud i elendighed og forfald; hun er uødelliggjort af **Jørgen-Frantz Jacobsen** i romanen *Barbara*, 1939.

Winther-navnet har som mellemnavn stor udbredelse i Hentze-slægten, hvortil ovennævnte **Johnny Winther Holbech** hører på mødrene side.

Beviset for den færøske **Mads Christophersen Winthers** jyske herkomst findes blandt dokumenter fremlagt ved Vor-Nim herreders ret 1816 ved skiftet efter hans farbrors enke **Anne Andersdatter** i Eldrup i Tolstrup sogn(6); hun var først gift med **Christen Madsen (Winther)**, d. 1787, og anden gang 1788 med **Niels Rasmussen (Due)**, begge gårdmænd i Eldrup. Blandt de fremlagte dokumenter var 3 vedr. arven efter afdødes første mands bror **Laurs/Lars Madsen Winther**, død 1785 som bødker i København, bl.a. dennes testamente af 24.12.1784, kgl. konfirm. 28.1. 1785. - Hele 2.500 rdlr. skulle deles mellem den barnløse bødkers arvinger således:

1. broderen **Christen Madsen** i Eldrup i Tolstrup sogn 600 rdlr.,
2. broderen **Anders Madsen** i Gedved i Tolstrup sogn 1.000 rdlr.,
3. brodersønnen **Mads Christophersen Winther** i "Thorshavn" 300 rdlr.,
4. broderdatteren **Karen Christophersdatter** "i Jylland" 300 rdlr. (Karen var gift med **Jens Nielsen Bonde/Bondgaard** i Torrild by og sogn) og
5. søstersønnen, styrmand **Christen Christensen** 300 rdlr.

Fundet af testamentet og de andre dokumenter (bl.a. to ellers ukendte fæstebreve med tilhørende fripas) viser, at der i dokumenter/bilag til ellers helt ordinære skifter kan

gøres gode opdagelser. - Af de meddelte oplysninger om den færøske Winther-slægts interessante baggrund fremgår det, hvor absolut nødvendigt det er med nøjagtige kildeangivelser.

Noter:

- 1 Sigurd Elkjær: En illegitim adelsslægt på Horsenseggen. I Aarhus Stifts Aarbøger, bd.58, 1965, s.41-53, samt nævnte hæfte: Valdemar Sejr og nutiden.
- 2 Skifte 1703 efter Anne Eskesdatter i 4. jyske regiments/Skanderborg rytterdistrikts skifteprotokol 1701-05, G.ryt.4-14, fol.166, og skifte 1708 efter Henrik Henriksen i samme 1705-12, G.ryt.4-15, fol.217. Husbondholds-brev 1710 for Mads Nielsen i 4. jyske regiments/Skanderborg rytterdistrikts fæsteprotokol 1702-15, G.ryt.4-9, fol.196. Skifte 1721 efter Bodel Sørens-datter i Skanderborg rytterdistrikts skifteprotokol 1720-25, G.ryt.8-27, fol.37b, og skifte 1735 efter Kirsten Christensdatter i samme 1733-38, G.ryt.8-30, fol.105. - Skifte 1745 efter Mads Nielsen Winter må have været indført i den nu forsvundne skifteprotokol 1743-49.
- 3 Fæstebrev (husbondholds-brev) 1741 for Christopher Madsen i Skanderborg rytterdistrikts fæsteprotokol 1729-45, G.ryt.8-18, fol.185b. Skifte 1757 efter Christopher Madsen i Skanderborg rytterdistrikts skifteprotokol 1754-59, G.ryt.8-33, fol.317. Husbondholds-brev 1756 for Niels Rasmussen i Skanderborg rytterdistrikts fæsteprotokol 1746-64, G.ryt.8-19, fol.214b.
- 3 Petur Martin Rasmussen: Suðurstreymoyar kirkjubók 1757-1816. Bd.1-2, Tórshavn, 1988.
- 5 Dansk biografisk Leksikon, 3-15, 1984, s.629.
- 6 Vor-Nim herreders skifteprotokol 1810-18, B.65-206, fol.268, samt specielt dokumenter til skifterne 1797-1818, B.65-224 (under 1816).

Slægtsforskning i Sverige - med særligt henblik på Skåne-landene

En kort vejledning af Tor Flensmarck, Graagården, Vä, 291 65 Kristianstad, for-dansket af Evy Holmberg, Ved Bellahøj 1 B, 4., 2700 Brønshøj, tlf. 31 28 33 39. - De vigtigste begreber er gengivet på svensk og oversat til dansk i skarp parentes [...]; er der i den almindelige fra svensk til dansk oversatte tekst ord, som det må anses for at være praktisk at kende på svensk, er disse vedføjjet i anførselstegn.

Arkiverne

Ligesom i Danmark er Riksarkivet i Stockholm landets hovedarkiv. Andre centrale arkiver med materiale af interesse for slægtsforskere er Krigsarkivet, ligeledes i Stockholm, Emigrantinstituttet i Växjö og de forskellige landsarkiver (se adresserne nedenfor). I Jan Garnets bog: Kulturhistoria för släktforskare (ICA bokförlag 1982) finder man adresser på forskellige arkiver, museer etc.

Litteratur

Heraf kan nævnes kildeoversigten S. Otto Brenner: Personalhistoriske kilder for Skåne, Halland og Blekinge. Udg. af Dansk Historisk Håndbogsforlag, 1977 (dansk titel, svensk tekst, opr. titel: Personhistoriska källor för Skåne, Halland och Blekinge). - I øvrigt kan henvises til de kendte bøger af Börje Furtenbach: Släktforskning för alla. Udg. af ICA-bokförlag, 1971, og senere oplag. Bengt Hildebrand: Handbok i släkt-

och personforskning. 1961 (kun 1. del udkom). Henrik Anderö: Läsebok för släktforskare. Udg. af ICA-bokförlag 1979 og senere oplag. Per Clemensson & Kjell Andersson: Släktforskning - steg för steg. Udg. 1983 (3. rev. oplag 1987). K.G. Jan Gustafson & Carl Gustaf Holdar: På jakt efter en hembygd. Udg. af LT:s förlag 1976 og senere oplag. - I alle disse bøger findes omfattende litteraturlister med gode tips om andre bøger.

Kilderne

For tiden 1650/80-1890/94 er de kirkelige arkivalier slægtsforskerens væsentligste materiale: fødsels- og dødbøger [fødsels- og dødsbøger], lysnings- og vigselbøger [lysnings- og vielsebøger], død- og begravningsbøger [døds- og begravelsesbøger], katekismilængder [katekissationsfortegnelser] (fortegnelser over børn og unge mennesker, som hos degnen - "klockaren" - lærte at læse svensk, bede bønner, syngesalmer mm., - oftest med oplysninger om børnenes forældre, alder og opholdssted - "hemvist", husförhörslängder (fortegnelser hvert 5. eller 10. år over et sogns husstande - "hushållen"; der findes oplysninger om fødselsår, dødsår, læsefærdighed, bortflytning, "utflytning", sygdomme, straffe efter dom, legemsskade - "lyte" - og i visse tilfælde klager, som præsten kunne have over forskellige medlemmer i menigheden - "församlingen"), flyttningslængder [som danske til- og afgangslister, ofte mere udførlige] og tillige kyrkoräkenskaber [kirkerøgnskaber] (med bl.a. oplysninger om betaling for døde/begravede, tiendeydere, kirkeforpagtere - "arrendatorer", kirkeværger - "vårdar", seksmænd - "sexmän" (tidligere kommunale tilsynsmænd på landet, som bl.a. bistod med at indstævne samt uddele skatteblanketter) og forskellige bomærker). - De kirkelige arkivalier i landsarkiverne indeholder tillige en del småprotokoller såsom avlösningslängder [lister over publice absolverede, modtagere af offentlig syndsforladelse], straffjournaler, socken- og kyrkostämmoprotokoll [afstemningsprotokoller fra sogne- og menighedsrådsvalg], hvori man kan finde værdifulde oplysninger om såvel personer som ejendomsgrænser - "äogränser" - og ejendomme - "fastigheter" - i sognene.

Kompletterende oplysninger for perioden 1500-1900 finder man i de **kamerale arkiver** [skatteudskrivnings- og -regnskabsmæssige arkivalier]: mantalslängder [-lister], jordeböcker, tiondelängder, längder över skatter og gälder [gæld] (svarende til de danske lensregnskaber i Rigsarkivet).

Hertil kommer materialet i de **juridiske arkiver**: boupteckningar [skifter], domböcker med handlingar (bilag til optegnelserne i dombøgerne, partsindlæg, bevisdokumenter, slægtsudredninger i arvestridigheder - "arvstvister" etc.), diverse småprotokoller såsom protokoller over förmynderskap, lagfartsuppbud [lovbydelse for salg af selvejergods], konkursregister, äktenskapsförord [ægteskabsaftaler], testamenter etc. Dombøger findes bevarede fra omkring 1646 for mange häradsting [herreds-] samt fra 1503 for Malmö by. De indeholder f.eks. arvsutredningar [arveopgørelser] i forbindelse med tvister om fast ejendom, afskrifter af gamle skøder, arvedudredninger

etc. evt. tilbage til middelalderen (1300-1400tallet i visse tilfælde). Heri findes bomærker bevarede. Fra ca. 1650 begyndte dombøgerne fra herredstingene at blive kopieret og samlet i hovrätterna (findes altså i kopi i hovretternes arkiver), og disse såkaldte renoverede domböcker er oftest lettere at læse end originalerne, men de er ikke altid komplette.

For Skåne, Halland og Blekinge findes i landsarkivet i Lund det meget indholdsrige og værdifulde **Skånska Generalguvernementets arkiv** omfattende tiden 1658-93. I denne tid styredes provinsen Skåneland af en svensk guvernør (vicekonge). Man kan læse om indholdet mm. i Alf Erlandsson: *Skånska generalguvernementet 1658-1693 och dess arkiv*. 1967.

Blandt jordebøgerne, tidligere i Kammarkollegiets arkiv, men nu i Riksarkivet (kopi-er i landsarkiverne) indtager forarbejderne til 1671 års jordebog, det såkaldte **Jordrevningsprotokollet 1670-71** [revning: rebning, måling] en særstilling. For at få så retfærdigt et grundlag for beskattningen som muligt foretog landmålere, "lantmätare" og andre tjenestemænd en undersøgelse af alle gårde i generalguvernementets provinser. Man skrev nøjagtigt ned for hver by og sogn, hvilke skatter og afgifter disse skulle svare til tingsfogden, offentlige veje og broer, hvad der tilhørte præstegården og kirken, og vedrørende gårdene findes oplysninger om: gårdens karakter (skatte, kron - "krono", verdslig eller kirkelig frihed - "frälse", Bornholms vederlagsgoods, som den danske krone indløste fra skånske adelsslægter - "frälsläkter" - for at bytte med Bornholm) og størrelse - "storlek" - sat i mandtal, om ejere, brugere, voksne karle - "vuxna drängar", antal dyr, udsæd, skov, vandmøller - "vattenfall och kvarnar", fiskevand etc. Her noteres, hvornår gårdens bruger overtog bruget, om ejeren kan fremvise dokumenter (disse findes i så fald kopierede i de såkaldte Biakterna till jordrevningen og kan indeholde ejendomsbreve tilbage til 1400-1500tallet), oplysninger om panteforhold og andet af stor værdi for slægtsforskningen i tiden inden man begyndte at føre kirkebøger.

Svarende til Danske Kancellis dokumenter i Rigsarkivet findes i Sverige det såkaldte **Riksregistraturet** bevaret fra Gustav I (Vasa)s regeringstid 1521 og fremad. Det findes udgivet og kan læses på landsarkiverne. Og for middelalderen findes svarende til Danmarks Riges Breve samlingen **Svenskt Diplomatarium**, som også findes på landsarkiverne.

Heraldik og bomærker finder man for middelalderens vedkommende svarende til Danske Adelige Sigiller i **Hildebrand: Svenska Sigiller**, udg. 1862ff., hvortil kommer en moderne fortegnelse over heraldiske våben med slægtsoplysninger af **Jan Ranneke: Svenska medeltidsvapen**, bd. 1-3, 1982ff.

Blandt nødvendige hjælpemidler må nævnes **K-G Segland: Almanacka för 500 år från år 1500 til år 2000**, udg. af Kalendator 1984, med helgendage (åbenbart sva-

rende til Bauer's Calender). Svarende til Gamle danske Personnavne findes **Sveriges medeltida personnamn**, som er under udgivelse (til og med 1991 hæfte 10: Hakon-Hanok). I **Sydsvenska ortnamnsällskapets Årsskriftserie** kan man læse om **stednavne** - "ortnamn", deres historie og betydning. Disse skriftserier findes på landsarkiverne.

Adresser

De statslige svenske arkivers adresser findes i Personalhistorisk Tidsskrift 1979 (Personalhistoriske studier), s.88. - I forbindelse med denne artikel skal nævnes:

Riksarkivet, Box 34104, Fyrverkarbacken 13-17, 100 26 Stockholm.

Krigsarkivet, Banérgatan 64, 115 88 Stockholm.

Landsarkivet i Lund, Box 2016, Dalbyvägen 4, 220 02 Lund. (Landsarkivet dækker Skåne, Halland og Blekinge; det bemærkes, at landsarkivet nok har godsarkiver fra disse områder, men at nogle godsarkiver opbevares i Riksarkivet i Stockholm.)

Malmö Stadsarkiv, St. Varvsgatan 11n, 211 20 Malmö. (Det bemærkes, at stadsarkivet har status som landsarkiv, dvs. kirkebøger, skifter - "bouppteckninger", borgerskabsprotokoller - "burskapsböcker" mm. findes i stadsarkivet og ikke i Landsarkivet i Lund.)

SVAR, Svensk arkivinformaton, Box 160, 880 40 Ramsele.

Genealogiska Föreningen, Box 2029, Arkivgatan 3, 103 11 Stockholm. - Udgiver 4 gange årligt tidsskriftet Släkt och Hävd samt med ujævne intervaller serien Svensk släktforskarförteckning.

Sveriges Släktforskarförbund, Box 152 22, Västerled 24, Äppelviken, 161 15 Bromma. - Udgiver dels Årsboken, dels 5 gange årligt bladet Släkthistoriskt Forum, Tidningen för släktforskare, samt 2 gange årligt skriftserien Svenska antavlor, hvortil kommer endnu en skriftserie Släkten ..., hvor forskere kan få deres arbejder trykt.

Sveriges Släktforskarförbund/Göteborg, Vasagatan 10, 411 24 Göteborg.

Skånes Genealogiska Förbund (SGF), c/o Denny Lindau, Hembygdsgatan 8 E, 264 36 Klippan. - Udgiver 2 gange årligt medlemsbladet Skåne Genealogen.

SGF-arkivet c/o Erik Ahlberg, Mellanhedsgatan 49, 216 19 Malmö. - Har jordebøger og mandtalslængder samt andet kildemateriale fra rigsarkiverne i København og Stockholm, Landsarkivet i Lund samt Lantmäteriet [landsmålingskontoret] i Malmö mm., hvoraf kopier kan købes.

SGF-biblioteket c/o Gunnarsson, Goenisses Väg 10, 231 66 Trelleborg. - Bibliotekar Berit Aronsson, udsender regelmæssigt oversigter over ny litteratur.

- I 1990 udgav SGF Skånsk Släktforskarförteckning med mere end 500 slægtsforskeres arbejdsområder (i lighed med HVEM FORSKER HVAD).

SGF er paraplyorganisation for flg. 19 skånske slægtshistoriske foreninger:

- 1 Bjäre Släktring, c/o Henry Johansson, Vejby Pl 692, 262 00 Ängelholm.
- 2 Eslövsbygdens Släkt- och Folklivsforskare, c/o Bertil Jahrö, Kanalgatan 52, 241 30 Eslöv.
- 3 Göinge Släkt- och hembygdsforskarförening, c/o Cixthenson, Pl 9150 Finja, 281 00 Hässleholm.
- 4 Helsingborgs Släktforskar- och Bygdeförening, c/o Studieförb. Vuxenskolan, Södergatan 10, 252 25 Helsingborg.
- 5 Kristianstadsbygdens Släktforskarförening, c/o Sundius, Prästallén 21, 291 43 Kristianstad.
- 6 Kullabygdens Släktforskar, Nicandersgatan 5, 252 39 Helsingborg.
- 7 Kävlingebygdens Släkt- och Folklivsforskarförening, Irisgatan 4, 244 60 Furulund.
- 8 Landskronabygdens Släktforskar, Box 339, 261 23 Landskrona.
- 9 Lomma-Burlöv Släkt- och Folklivsforskare, Kadettvägen 3, 237 00 Bjärröd.
- 10 Lundabygdens Genealogiska Förening, Sankt Laurentiigatan 18, 222 21 Lund.
- 11 Malmö Släktforskarförening, c/o Rudolf Böös, Helmfeltsgatan 1, 211 48 Malmö.
- 12 Mellanskånes Släkt- & Hembygdsforskarförening, c/o Ivar Persson, Magistergatan 4, 242 34 Hörby.
- 13 Staffanstorps Släktforskarförening, Box 7, 245 21 Staffanstorp.
- 14 Svalövbygdens Släkt- och Folklivsforskarförening, Tycho Brahegatan 56, 260 23 Kågeröd.
- 15 Södersläts Släkt- och Hembygdsforskarförening, Box 196, 231 23 Trelleborg.
- 16 Ystadsbygdens Släkt- och Bygdeforskarförening, Kattarps Gård, 271 91 Ystad.
- 17 Åsbo Släkt- och Folklivsforskarförening, Box 191, 264 00 Klippan.
- 18 Ängelholms Släkt- och Folklivsforskarförening, Sigridsvägen 8, 260 83 Vejbystrand.
- 19 Österlens Släkt- och Folklivsforskarförening, Ingelstorp 10, 270 21 Glemmingebro.

Hallands Genealogiska Förening, Fiskaregatan 17, 302 38 Halmstad.

Släktföreningen Carl Martin Meuller, adr.: Sperling Bengtsson, Särda's Lyckoväg 16, 310 42 Haverdal. - Udgiver årligt Tylebladet.

Blekinge släktforskarförening c/o Hasselgren, Sommarvägen 7, 374 30 Karlshamn.

Lån af svenske arkivalier på film og mikrokort til Danmark

Gennem både det danske biblioteks- og arkivvæsen kan der mod mindre afgifter lånes mikrofilmmede svenske arkivalier. Arkiverne har selv stået for mikrofilmningen, og den i adresselisten nævnte organisation SVAR besørger efterhånden konverteringen fra film til mikrokort.

Kirkebøgerne skal næsten alle være på kort, og på vore statslige arkiver findes SVAR's katalog herover. Endnu ikke konverterede kirkebogsfilm samt andre filmmede arkivalier kan lånes fra svenske "länsbiblioteker" til danske biblioteker.

Danske arkiver og biblioteker vil hjælpe dig med lånet!

Årbøgerne

Af Birgit Øskov

Der udgives hvert år en lang række årbøger landet over, der hver på sin måde giver et lokal- og slægtshistorisk billede af "sin hjemegn". Disse årbøger rummer et væld af oplysninger, som slægtsforskere kan drage fordel. Enten fordi de direkte omtaler vore aners hjemegn, vore aners familieforhold eller oplevelser, som vore aner har haft - eller fordi man måske ved at rette henvendelse til artiklernes forfattere kan få lavet en kontakt, der kan føre til mere. Nedenstående ufuldstændige liste over disse årbøger kan måske lede dig på sporet af netop den årbog, der dækker det lokalområde, hvor nogle af dine aner har opholdt sig:

Bornholmske Samlinger, 1906 ff
 Fra egnens fortid - årbog - Hirtshals,
 Fra Frederiksborg Amt, 1906 ff
 Fra Himmerland og Kjær Herred, 1912 ff
 Fra Holbæk amt, 1907 ff
 Fra Ribe amt. 1903 ff
 Fra Viborg amt, 1935 ff
 Fynske årbøger, 1908 ff
 Hardsyssels årbog, 1907 ff
 Historisk årbog for Thy, Mors og Vester Han Herred,
 Historisk årbog fra Randers amt, 1907 ff
 Historisk årbog fra Roskilde amt,
 Skivebogen, 1909 ff
 Sønderjyske årbøger, 1889 ff
 Vejle amts årbog, 1905 ff
 Vendsyssel årbog, 1915 ff
 Årbog - Historisk samfund for Præstø amt, 1912 ff
 Årbog - Historisk samfund for Lolland-Falster, 1913 ff
 Årbog for Historisk samfund for Sorø amt, 1912 ff
 Årbog for Københavns Amt, 1910 ff
 Århus Stifts årbøger, 1908 ff
 Meddelelser fra Historisk Topografisk Selskab for Gentofte, 1924 ff
 Søllerød bogen, 1942 ff
 Årbog for Lysgaard, Hids m. fl. herreder, 1918-26

Tidsskriftet **Fortid og nutid - Tidsskrift for kulturhistorie og lokalhistorie** - udgivet af Dansk Historisk Fællesforening bringer hvert år en nøgle til alle disse årbøger udarbejdet af Jørgen Dieckmann Rasmussen, Esbjerg: "De lokalhistoriske årbøger - en oversigt". Man kan deri se "årets høst" af årbøger - se hvilke artikler, disse har bragt - og derud fra bestille den pågældende årbog hjem via sit bibliotek for at læse videre. Det oplyses, at "Fortegnelsen omfatter lokalhistoriske årbøger, der dækker større områder end et sogn, og som er tilgået redaktionen inden 1. august."

Man er startet udarbejdelsen af listen i 1977-78, således at man med held kan gå tilbage til dette årstal, når man ønsker at skimme årbøgerne igennem for om muligt at finde noget materiale "om ens egne aner." Herunder et eksempel vedr. 1985:

Årbog for Historisk Samfund for Sorø Amt. Redigeret af Erling Petersen under medvirken af Villy Bundgaard Knudsen og Ole G. Nielsen. 1985. Bd. 72. 80 s., ill.

Andersen, Frede. Middelalderteglværker i Ringsted kommune, specielt Benløse Teglværk. (S. 47-53, ill.)

Henriksen, Frede. Erindringer om min mors forældre, husmand, landsbyspillemand Peder Larsen og hustru Anna Mulstrup, Nordrup sogn. (S. 36-41, ill.) [Peter Larsen (1850-1929) og Anna Mulstrup (1850-1946)]

Historisk Samfund for Sorø Amt 1984. (S. 71-76) [Beretning, driftsregnskab fra 1/10 1983 til 30/9 1984, m.m.]

Jensen, Ejvind Friis. Ordenshåndhævere i landsogne. (S. 22-35, ill.) [Oldermænd, bondefogeder og sognefogeder. - Kildefortegnelse]

Jørgensen, Holger. De kirkelige forhold i Stenmagle sogn. (S. 54-66, ill.) [Ca. 1100-1985. - Fortegnelse over sognepræster 1471-1985. - Kildefortegnelse]

Lokalhistoriske arkiver i det gamle Sorø Amt. (S. 79-80) [Adresseliste]

Museumsberetninger. (S. 77-78). [Omhandler: Haslev museum. - Slagelse museum. - Flakkebjerg skolemuseum]

Nielsen, A. Strange. Litteratur om Sorø Amt 1984. (S. 67-70) [Kort omtale af litteratur vedr. amtet]

Nielsen, Ole G. Gimlinge kirkegods. (S. 42-46, ill.) [1688-1932. - Kildefortegnelse]

Petersen, Erling. Syge- og hjælpeforeningen for Vallensved Sogn. (S. 12-21, ill.) [1871-1921. - Kildefortegnelse]

Petersen, Ole Pagh. På flugt for Gestapo i Haslev i april 1945. (S. 7-11, ill.) [Erindring]

"Nabo-foreninger"

Af Birgit Øskov

Ved siden af et medlemsskab af en slægtshistorisk forening er der en lang række andre foreninger med beslægtede emneområder, som slægtsforskerne kan drage nytte af. I det følgende påpeges en del muligheder, der blot skal fremstå som en slags "husheseddel" - der kan være langt flere, end de nævnte:

DIS-Danmark : Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie stiftede i maj 1987 en særlig afdeling for Databehandling I Slægtsforskning. DIS er nu blevet en selvstændig forening med ca. 500 medlemmer, 5-10 møder årligt og medlemsbladet **Slægt og Data** udsendt 4 gange årligt.

Fra foreningens formålsparagraf citeres:

"DIS-Danmarks hovedformål er at udbrede kendskabet til EDB som et værktøj i forbindelse med slægtsforskning. Foreningen virker som et forum, hvor såvel den rutinede som begynderen kan finde ligesindede at diskutere sin interesse med. De to faste elementer i foreningens virke er medlemsbladet "Slægt og Data" og medlemsmøderne. Begge steder lægges der vægt på udveksling af information blandt medlemmerne om slægtsforskning og om brugen af EDB til slægtsforskning."

Formand: Svend-Erik Christiansen, Hvedebjergvej 24, 8220 Brabrand. Tlf. 86 25 22 52.

Kartoffeltyskerne på Alheden: Foreningen blev stiftet i 1985 og samler som medlemmer efterkommere efter de tyske kolonister, der i 1760 blev bosat på Alheden som hedeopdyrkere. Foreningen har ca. 200 medlemmer, arrangerer slægtstræf og busture til "oprindelseslande" samt udsender medlemsbladet 4 gange årligt.

Foreningens opgave er bl.a.:

"At holde kartoffeltyskernes historie levende ved at arrangere slægtstræf årligt i Frederiks og at arrangere busture og anden udveksling til Tyskland, for derved at øge kendskabet til områderne dernede og dermed til vor for-slægt."

Formand: Etlar Kramer Johansen, Ørnsøvej 19, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 82 25 54.

Dansk Slægtsgaardsforening: Foreningen blev stiftet i juli 1941 og samler som medlemmer alle med interesse for foreningens virke. En særlig status har dog egentlige slægtsgårdsejere (i 3. generation). Foreningen har oprettet et slægtsgårdsarkiv, der samler og udarbejder materiale om medlemmernes gårde. **Slægtsgården** sendes til medlemmerne 6 gange årligt.

I foreningens formålsparagraf hedder det:

"... værne og bevare de danske slægtsgårde, således at de forbliver i slægtens eje, og derigennem også at give de medlemmer af slægten, som ikke forbliver på fødegården, et fast holdepunkt, et sted, hvor de kan bevare forbindelsen med den rod, hvoraf de er rundne".

Sekretariat: Inger M. Hansen, Bjerggårdsvænget 9, 2840 Holte. Tlf. 42 80 25 37.

Samfundet for dansk genealogi og Personahistorie har i 110 år stået for udgivelsen af **Personahistorisk Tidsskrift**, der udkommer to gange årligt i april og november måned. Artiklerne i tidsskriftet dækker følgende områder: Topografi og lokalhistorie - levnedbeskrivelser og familiehistorie - biografier og erindringer - litteratur- og kulturhistorie - kunsthistorie og antikviteter - heraldik og sigillografi - demografi og slægtsforskning.

Derudover udsender foreningen i samarbejde med **Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger** årsskriftet **HVEM FORSKER HVAD** hvert år i september måned. **HFH** er en stor efterlysningscentral for slægtsforskere fra hele landet - krydret med enkelte bidrag fra udlændinge.

Formand: Hans Worsøe, Tækkerløkke 34 A, 6200 Aabenraa.

De næste foreninger er ikke "landsdækkende", men skal blot gøre opmærksom på det væld af mindre lokale foreninger, som dækker nært beslægtede områder:

Selskabet for Aalborg Garnisons Historie har som sit hovedformål at få oprettet et garnisonmuseum i Aalborg. Dette formål søges nået gennem indsamling af alt vedr. garnisonen i byen. I foreningens arkiv befinder sig således en lang række materialer, som slægtsforskere kan benytte og bidrage med oplysninger til. Foreningen udsender medlemsbladet **Garnisonen** 4 gange årligt og bidrager desuden til bogudgivelser, udstillinger og anden mødevirksomhed.

Selskabets kontor: SAGH, Officersmessen, Nr. Uttrup Kaserne, 9400 Nørresundby. Tlf. 98 17 14 00 : 7060.

Nørresundby, Sundby-Hvorup Lokalhistoriske Forening blev stiftet i 1982 og tæller i dag ca. 400 medlemmer. Foreningen har stor mødeaktivitet og udsender **Sundsholmeren** 4 gange årligt. - Foreningens formål er bl.a. *"at samle, bevare og offentliggøre materiale fra lokalområdet og virke som baggrundsforening bag "Sundby Samlingerne"."*

Formand: Knud Friis, Uttrupvej 8, 9400 Nørresundby. Tlf. 98 17 69 96.

Ligesom de slægtshistoriske foreninger danner et fint forgrenet net landet over, danner også de lokalhistoriske foreninger et tilsvarende. I nogle tilfælde står man i samme forening, men langt de fleste steder har man hver sin forening. Det kan være af stor betydning, at man har kendskab til, hvilke foreninger der findes på ens aners lokalområde, idet der jo kan være forskning i gang med hensyn til ens egne, som det vil være fint at få kendskab til. Derudover kan man som slægtsforsker have stor glæde af de udgivelser, som de lokalhistoriske foreninger landet over lader udgive med større eller mindre mellemrum.

En lang række lokale forfattere bidrager med materiale - artikler udsprunget af egen interesse, artikler skrevet i en ganske bestemt anledning (et jubilæum eller et svar på en forespørgsel) - eller "efterlysninger" af gamle billeder, oplysninger om samme eller efterkommere efter "typer i lokalsamfundet".

Et register over artikler bragt i de enkelte "hæfter" kan være udarbejdet, således at man kan orientere sig deri, før man kaster sig ud i en gennembladen af de mange udgivelser.

Af lokalhistoriske foreninger og deres hæfter kan nævnes:

Lokalhistorisk Forening for Øster Hurup og omegn, for Skelund og omegn, for Veddum og omegn, for Als og omegn samt Museumsforeningen for Hadsund og omegn: Gammelt nyt; lokalhistorie fra Sydøsthimmerland. Udgives 3-4 gange årligt.

Brædstrupegnens Hjemstavnsforening: Årsskrift, 1 gang årligt.

Lokalhistorisk Forening for Støvring Kommune: Hanen, 4 gange årligt.

Lokalhistorisk arkiv, Aalestrup: Aarsskrift, - hver andet år (lige år).

Møldrup Kommunes Lokalhistoriske Arkiv: Årsskrift - hver andet år (ulige år).

En særlig forening, der forestår udgivelser, er Dansk Udvandrerhistorisk Selskab, der med Det danske Udvandrerarkiv som "fødselshjælper" har udgivet årbøgerne:

1988 Danske Erhvervsimmigranter i Brasilien v/ Helle Otte

1988 Danish Emigration to Australia

1990 Danish Emigration to New Zealand

1991 Danish Emigration to Canada
 1992 Danish Emigration to the U.S.A.

Derudover kan nævnes en anden meget væsentlig kilde til at sætte "kød" på vore forfædres liv og levned - nemlig aviserne med det væld af dødsannoncer, nekrologer, bryllupsomtaler/billeder, fødselsdagsomtaler samt det egentlige artikelstof, hvori vore forfædre kunne figurere. Her tænkes på omtale af ulykker, brande, jubilæer mv.

Firmaet Minerva Mikrofilm Aps (Rygaards Alle 131, 2900 Hellerup - tlf. 31 20 48 00) har lavet en lille **Topografisk, kronologisk fortegnelse over danske, færøske og grønlandske aviser 1648-1977**, hvori man kan orientere sig om mulige aviser, deres dækningsområde og deres udgivelsesperiode.

Slægtsforskere: Lad os hige og søge i bøgerne!

- den nye litteraturliste

Som en hilsen til den flittige skribent på slægtsforskningens område, landsarkivar Hans H. Worsøe, Aabenraa, på 60 års fødselsdagen 11. november 1992 er hans piece "Slægtsforskning - en bogliste fra biblioteket", 1982, genudgivet i revideret form. - Dels er listen forøget med mange nye titler, og dels er bøgerne opstillet mere overskueligt i listeform med numre, knap 220 titler.

Hæftet er på 24 sider (format A5 og i udstyr som nærværende blad) og publiceret af Birgit Øskov og Anton Blaabjerg som tillæg i SLÆGTEN.

Slægtsforskere savner ofte en kortfattet oversigt over de bøger, lærebøger, vejledninger, opslagsværker, tidsskrifter og meget andet, både ældre og nyere litteratur, som kan lånes på biblioteket. - Det skulle der være rådet bod på med dette hæfte.

Den fyldige litteraturliste er forsynet med bemærkninger, både om bøgernes indhold og den praktiske anvendelse af dem. - Herunder f. eks. en kortfattet vejledning i, hvordan man undersøger, om der allerede er skrevet noget om de personer og slægter, man arbejder med.

Litteraturlisten henvender sig til alle med interesse for slægtsforskning og er særdeles nyttig i forbindelse med undervisning i faget.

A.B.

Prisen - foruden forsendelse er for det 24 sider store hæfte fastsat således:

- løssalg 15 kr. pr. stk.
- 15 stk. 120 kr. (altså 8 kr. pr. stk.)
- 40 stk. 240 kr. (altså 6 kr. pr. stk.)
- over 40 stk. 6 kr. pr. stk.

Eksepedition/bestilling:

Birgit Øskov, Vesterbrogade 6, 3 th.-15, 9400 Nørresundby, tlf. 98 17 63 76.

Danske idrætsjubilæumsskrifter - en bibliografi. 1992. Af Tove Michelsen.

Har oldefar været bokser - bedstemor håndboldspiller - eller var onkel med til at starte idrætsforeningen i Vestbjerg?

Måske kan der i denne nye bog findes oversete muligheder for at finde "kød" til vore a-ners liv og levned. Tove Michelsen har fundet frem til ikke mindre end 2.088 jubilæumsskrifter fra forskellige idrætsklubber spredt over hele landet og har netop udgivet en fortegnelse over dem alle. Bogen er opbygget dels idrætsgren-mæssigt og dels topografisk, således at den er let at orientere sig i. Register, vejledning og dejlige sportsbilleder samt beskrivelse af, hvor de pågældende skrifter findes (i tilfælde af, at de er udkommet i "lille oplag"). Hele 20% af bogens titler stammer fra lokale biblioteker/arkiver og har dermed ikke været centralt registreret før nu.

- Forhandles af Lokalhistorisk Arkiv for Aalborg Kommune, Box 1353, 9100 Aalborg.

Trabjerg-slægten

- nogle kildekritiske betragtninger

Af Ole Bech Knudsen, Jyllands Allé 2, 3.tv., 8000 Århus C, tlf. 86 11 55 47.

Interessen for slægtsforskning er steget kraftigt de sidste 20 år, og som en naturlig følge er antallet af publicerede slægtsbøger og anetavler også voldsomt forøget.

Flere gange finder en ukritisk afskrivning fra ældre publikationer sted, især når a-nelinjer føres tilbage i 15-1600-tallet. Der er opstået en tendens til, at ældre hypoteser og påstande bliver gjort til rene sandheder, blot ved at gentages ofte nok. Usikre forbindelser gøres til helt sikre linjer, cirka-årstal fastsættes som nøjagtige data osv.

Fra den jyske Trabjerg-slægt skal her påvises et par udokumenterede påstande:

Hvid-navnet

Jens Abildtrup(1) har i sine bøger om slægten Abildtrup fremsat den påstand, at Anders Hvid, nævnt 1498 i Abildtrup i Vorgod sogn (vest for Herning), er identisk med Anders Jepsen, bosat i Trabjerg i Borbjerg sogn (nordøst for Holstebro) og fra 1506/10 herredsfoged i Ginding herred. - Herimod taler, at Trabjerg-slægten aldrig ses at have anvendt Hvid-navnet, og Anders Hvids patronym kendes ikke.

Et tungtvejende argument skulle ifølge Abildtrup være præsten i Holstebro, Mads Ibsen Hvid, som han hævder var bror til Anders Jepsen; fornavnet Jacob blev fordansket til både Ib og Jep. Men allerede i 1944 påviste L.P. Borberg, at Mads Ibsen Hvid snarere måtte anses for at være søstersøn af Anders Jepsen(2). Hvid-navnet stammede da sandsynligvis fra Mads Jepsen Hvids hidtil ukendte fader. Også rent kronologisk synes Mads Ibsen Hvid at være en generation yngre end Anders Jepsen.

Disse nye oplysninger blev afvist af Abildtrup uden at diskutere betydningen af det fremlagte kildemateriale. Altså en følelsesmæssig afvisning uden en kildekritisk vurdering. Abildtrups påstand er senere ukritisk aftrykt i mange slægtsbøger/anetavler.

Anders Jepsen i Trabjergs kone

Han var gift med Margrethe Christensdatter, død 1565/70(3). - Om hende har der været fremsat flere hypoteser.

Oluf Nielsen antog, at hun var den samme Margrethe Christensdatter, som tidligere havde været gift med lensmanden på Riberhus Jes Qvie (død ca. 1486-87). Anders Jepsens farmor var søster til denne Jes Qvie, og Anders Jepsen skulle så have været gift med sin bedstemors svigerinde. Det lyder usandsynligt, og Oluf Nielsen dokumenterer da heller ikke sin hypotese/påstand(4).

I flere slægtsbøger er Margrethe Christensdatter anført som datter af Christen Thygesen Barfod i Bjødstrup i Gjellerup sogn ved Herning(5). - Christen Thygesen kendes kun fra en enkelt notits fra begyndelsen af 1500-tallet(6). Men man ved intet om, at han skulle være en Barfod. Denne slægt er først bevidnet i Bjødstrup i begyndelsen af 1600-tallet. Man ved heller ikke noget som helst om Christen Thygesens eventuelle børn. - Altså en helt igennem udokumenteret påstand om slægtskab.

En mulig løsning på problemet med Anders Jepsens kone er i sigte, idet Ribe rådstuedombog under 7. juni 1571((7) omtaler "salig Margret Anderskone i Brabjerg" (fejl for Trabjerg) som arving efter broderen Jens Ulv i Vesterbæk i Roager sogn (syd for Ribe); denne oplysning har dog ikke kunnet klarlægge hendes herkomst(8).

Et par opfordringer!

Ovenstående er blot et par eksempler på manglende kildekritik, ja, er måske mere et udtryk for ønsketænkning end sund fornuft. - Derfor denne kraftige opfordring til alle slægtsforskere: Sørg for at jeres kilde-dokumentation er i orden og husk at fremlægge jeres argumenter omkring usikre slægtsforbindelser.

Jeg modtager gerne både kommentarer til og kritik af mine synspunkter. - Denne korte artikel måtte meget gerne give anledning til, at andre forskere ville komme frem med deres oplysninger om Trabjerg-slægten. Så kunne "den endelige artikel" om slægten blive skrevet, og vi kunne få gjort op med de mange "misforståelser" vedrørende denne fremtrædende herredsfogedslægt.

Noter:

- 1 Jens Abildtrup: Abildtrupgaard og dens Beboere. 1925. Samme: Slægten Abildtrup. Bd.1-2. 1943-51.
- 2 L.P. Borberg: Om den gamle selvejerbondeæt i Trabjerg, Borbjerg sogn - urigtigt kaldet "Hvid". I Hardsyssels Aarbog 1944, s.121-50.
- 3 Danske Domme 1375-1662. De private domssamlinger. Bd.3. 1979, s.21-24.
- 4 Oluf Nielsen: Historisk-topografiske Efterretninger om Hjerm og Ginding Herreder. 1895, s.167.
- 5 Slægtsbog for Palle Christensen Fløe. Dansk Slægtshistorie, Kjellerup. 1964-65.
- 6 De ældste danske Archivregistraturer. Bd.4. 1875, s.415.
- 7 Ribe rådstuedombøger 1527-76 og 1580-99. Udg. af Erik Kroman, 1974.
- 8 Henrik Fangel: Vesterbæk - en forsvundet hovedgård i Vestslesvig, i Festskrift til Troels Dahle-
rup. 1985, s.209-30.

Nyt fra arkiv-verdenen

Endelig synes både de statslige arkivers egne og deres gæsters forhold at kunne forbedres. - På landsarkivet i Aabenraa er taget repareret, så læsesalens spande til regnvand er borte; og Rigsarkivet er i fuld gang med at indrette en tidssvarende, stor læsesal i den brandhægede Proviantgård; det må hilses med glæde, at "fangekældrene" med deres "delvis strejkende" filmfremvisere snart hører historien til. Og i foråret påbegyndes store byggeplaner ved landsarkivet i Odense.

Landsarkivet i Viborg har netop fået besked om, at der i finansloven for 1993 er afsat 10 mio. kr. til forbedringer. Men beløbet er ikke stort, idet arkivet trænger til både en større læsesal og endnu en magasinbygning, alt i alt udgifter til nærmere 100 end 10 mio. kr.! - Samtidigt meddeles det, at arkivets nærmeste nabo, militærets antikverede gymnastiksal, det fredede Eksercerhus langs Rødevej er til salg. Her kunne de 10 mio. kr. vel dække udgifterne til at indrette en ny læsesal.

Den ny arkivlov

Loven trådte i kraft 1. okt. 1992, men har ikke ændret voldsomt på slægts- og lokalhistorikernes forhold, selv om den almindelige tilgængelighed er nedsat til 30 år; for herfra er der nemlig en lang række undtagelser. - Her blot nogle hovedpunkter:

Umiddelbar tilgængelig er arkivalier vedr. tinglysning (køb, salg og lån af og i fast ejendom), brandforsikring, næringsbreve og -protokoller samt handelsregistre.

For kirkebøgerne er forholdene heldigvis uændrede, forudsat de er afleverede. - Således er særskilte begravelsesprotokoller tilgængelige 10 år efter udskrivningen.

50 år efter udskrivningen er alle kirkebøger tilgængelige. - Arkivpersonalet har ret, men ikke pligt til at give oplysninger fra afleverede, men utilgængelige kirkebøger.

Af øvrige arkivalier med tilgængelighed efter 50 år skal nævnes: borgerlige vielsesprot., skifteprot. og -sager, folkeregisterkort og -protokoller samt testamenter.

Efter 80 år er bl.a. flg. tilgængeligt: private breve og optegnelser (forsåvidt oplysninger herfra kan skade enkeltpersoner eller deres nærmeste slægt), sager vedr. adoption, faderskab/alimentation, separation/skilsmisse, straffesager og folketællinger.

En vigtig ting er, at man mod at underskrive en erklæring, kan låne såkaldte søgemidler - i almindelighed journalregistre mv. - vedr. den "grå" zone mellem 30 og 80 års-reglerne. - Herom hedder det på nævnte erklæring:

Søgemidler, der er mellem 30 og 80 år gamle, og som ikke er almindelig tilgængelige, kan stilles til rådighed for publikum på Landsarkivets læsesal i det omfang, det er nødvendigt for at identificere enkeltsager, som enten er almindelig tilgængelige og ønskes bestilt til brug på læsesalen, eller som skal figurere i specificeret ansøgning til fagministerium eller anden arkivskaber om adgang til ikke almindelig tilgængelige sager.